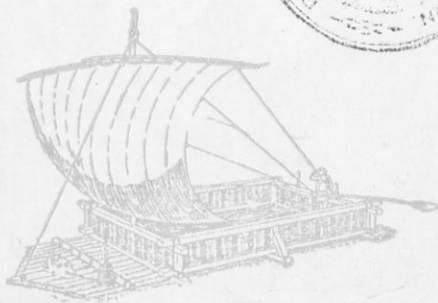

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΟΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ / Γ = 21

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
604

ΣΤ' 89 ΕΧΒ
Ομάδα

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

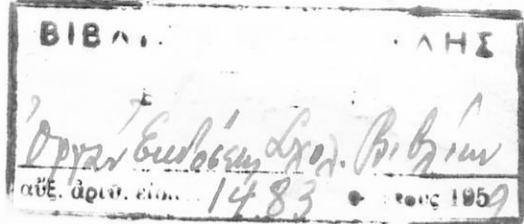
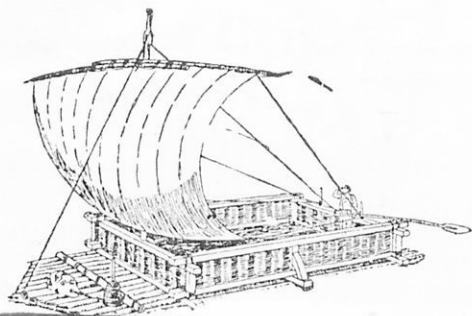
ΔΙΣΤΥΧΙΟ ΥΦΗΜΟ
(ΙΑΤΟΥΣ)

ΣΤ' 89 ΣΧΒ

Όργανο

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1959

002
41E
BTEB
604

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητείαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ὕφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιοτάτην ἐποχὴν, ὅποτε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταναστεύσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων πρὸς Νότον καὶ ἰδρύνοντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποιήσις μετέβαλε χαρακτηριστὰ καὶ ἐστράφη περισσότερο πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσεων οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχρειάσθη νὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιοτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξία ἤρχισε νὰ συγκινῇ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἐπρεπε νὰ γίνονιν γνωστὰ καὶ νὰ ἐξομνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὀνομάσθη ἐπικὴ ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θερμὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδύασεν εὐφρέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιοτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Παρέστησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι: ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τὰ τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικά κέντρα, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκμαιότερα ἑλληνικὰ φύλα, τὰ ὁποῖα κατῆλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ἐπέταξαν ἢ ἐξεδιώξαν τοὺς παλαιότερους κατοίκους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἄργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρου θος, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπεριοντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ἐπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐδξειῶνος Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περιφημὸς Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνέπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀρχαϊκῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρρῆκος Schliemann (1822 - 1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφὰς (1870 κ.έ.), αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν ὅτι ἐπῆρξε πρᾶγματι ἡ πόλις τοῦ Πριάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηνηῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὗ ς τ ά φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὔρημα, διότι εὐρέθησαν ἀνετάφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχρειάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλῆ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρύπτοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησανροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτοι ὄπλα, σκεύη, κοσμήματα, διάφορα κομποτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὑλικῶν φελάσσονται εἰς ἰδιαιτέρων αἰθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὄ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηνηῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρεῖπια ἀ ν α κ τ ὄ ρ ω ν μὲ θαυμασίας διακοσμήσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ά φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προερχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔξω εἰς πολυτελεῆς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὄσῃν εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχῃ ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐυλογεῖται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π. Χ. περίπου, ὁπότε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀσθηροὺς πολιτικούς θεσμοὺς καὶ κύριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὄπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχρησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικά φῦλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατορχόμενα δὲ ὀλονεν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἀνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμεικτα ἀπὸ διαφόρους Ἑλληνικὰς φυλάς ἀπόκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὀνομάσθησαν *Αἰολεῖς*. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικάς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτουν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν: Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἄποικοι ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνεπτυξάν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποίησις, τὰ ἔπη, τὰ ὅποια ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικά τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικάς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημιουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οἵτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διειρηθῆντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θρωλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρεῖχεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητάς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὅποιοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσει τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὅποιον παρουσιάζει τὴν δοῦσιν καὶ τοὺς ἥρωϊσμοὺς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προώδευεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπεχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστοροῦμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρόλους τῶν τολμηρῶν θαλασσιῶν ταξιδιῶν μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ νὰ ἐπανεέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὀνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *ν ὀ σ τ ο ι*, ἤτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ Ὀδύσεια, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεως, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς Ὀδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἔχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκύτητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικὰς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετὰς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς εὐφυΐας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἐπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμὴν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζωὴ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικός, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχίαν ἡμέραν τοῦ *ν ὀ σ τ ο υ*.

5. Ὁ Ὅμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ἐπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κόμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἔζησεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἡ Ἴος, ἡ Κολοφών, ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθῆναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὁμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δρασεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θροῦλον μίτηρ του ἦτο ἡ Κοιθίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινὰς μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελησιγενῆς καὶ Μαιονίδης ὀνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίας. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἤκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π. Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὄρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ὑπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ὑπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἔπη.

Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφ' οὗ συνετέθησαν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου, ὑπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδῆξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὐταὶ οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλων εἰδικῶν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοῖδοι καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποιικίλλουν τὰ συμπόσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικά τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ αὐτοδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάρα), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικοὺς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θεομῆν τὴν ἐκφραστικὴν φωνὴν καταγοητεύων τοὺς ἀκροατὰς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὀρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρμοζον μὲ τὴν ἰδικὴν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀνομάσθησαν ρ α φ ὀ δ οί¹. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἔντελως ἡ χορῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικάς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραφῶδὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίζῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔγιναν τόσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραφῶδὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχορροίαν, ἠδύνατο νὰ διαρρυθμίζῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραφῶδῶν ἐπὶ τῆ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ βου π. Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμόζοντα μικρὰ ἔπη (ρ ἄ π τ ω = συναρμόζω + ῥῶδή).

Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφὴν, τὴν ὁποίαν ἔχον σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὀμήρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνεπνέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸσους αἰῶνας ἀναγρωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ διδάγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

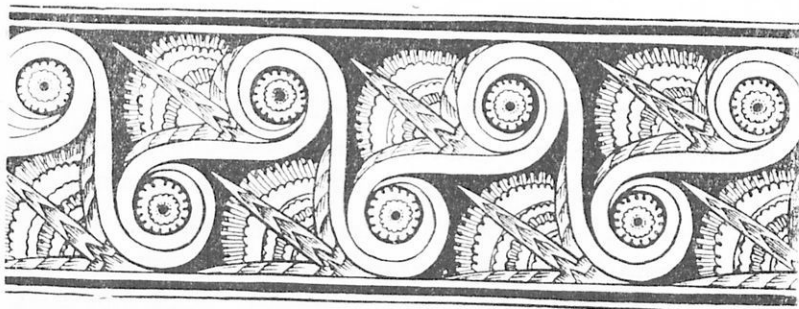

Μυκηναϊκὸν ποτήριον

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφωδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφωδαί τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαία γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεύς μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκού ἀνακτόρου

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

α

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἣν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ·
αὐτῶν γὰρ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
τῶν ἀμόθεν γε, θεὰ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν. 10

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.
Ἡ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἄλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἤλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἴθάκην, οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες
 νόσφι. Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπερχές μενέαινεν 20
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.†
 Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαίαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνειῶν ἐκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὃ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθροὶ ἦσαν.

Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖλθη ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηύδα·
 « ὦ πόποι, οἷον δὴ νῦν θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγισθος ὑπὲρ μόνον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὀππότε' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἦς ἱμείρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων, 45
 καὶ λίην κεῖνός γε εἰοικότι κεῖται δλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε βέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἀμφ' Ὀδυσῆι δαίφρονι δαίεται ἦτορ,
 δυσμόρῳ, ὃς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης. 50
 νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὃς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἶ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει, 55
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης θανέειν ἰμείρεται, οὐδέ νυ σοί περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς 60
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ βέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ ; »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην, 65
 ὃς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱερὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχλόωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὃου κράτος ἐστὶ μέγιστον 70
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι. 71
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων 74

οὐ τι κατακτείνει, πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἵης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζόμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντία πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινέμεν οἶος ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὅνδε δόμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργειφόντην
 νῆσον ἐς Ὠρυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμῳ εἴπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νήηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκηνδ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορὴν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἧδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν ».

* Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύως.

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρήνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη· 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστήρας ἀγήνορας. οἳ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάρριθε θυράων θυμὸν ἔτερπον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὀρητροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ,
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ δατεῦντο.

110

115

120

125

130

135

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιημένος ἦτορ,
 ὁσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἐλθὼν
 μνηστήρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἴσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἶσιν Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νημεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρησιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς
 χειρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Χαῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι φιλήσεται· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσεται ὅττεό σε χρὴ ».

Ὡς εἰπὼν ἠγείθ', ἣ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη.

οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἔντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόχης ἔντοσθεν ἐυξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἵστατο πολλά,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἶσεν ἄγων, ὑπὸ λῖτα πετάσσας,
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν.

πάρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστήρων, μὴ ξεῖνος ἀνιηθεὶς ὀρυμαγδῷ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθὼν,
 ἦ δ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο.

χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόω ἐπέχευε φέρουσα
 καλῆ χρυσεῖη, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

σῖτον δ' αἰδοίη ταμίη παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν ἀείρας 141
 παντοίων, παρὰ δὲ σφ' τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπέφρατο οἰνοχοεύων.

Ἐς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγήγορες. οἱ μὲν ἔπειτα 145
 ἐξεῖς ἐζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε,
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμῳαὶ παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρητῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειᾶθ' ἐτοῦμα προκείμενα χειρας ἴαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο, 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτρός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἦειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν. 155

Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σχῶν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 « Ἐεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσεται ὅττι κεν εἴπω ;
 τούτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ ἀοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νῆποινον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν ἀλί κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσοῖήτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὧς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῶν
 θαλπωρῆ, εἴ περ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλεύσεσθαι· τοῦ δ' ὄλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς ; 170

ὄπποιης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
ἤγαγον εἰς Ἴθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν οἴομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.

καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
ἧ ἐνέον μεθέπεις ἧ καὶ πατρῷός ἐσσι

ξείνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἀνέρες ἡμέτερον δῶ
ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κείνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων». ✓

175

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.

Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομῆ εἶναι
υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

180

νῦν δ' ὦδε ξὺν νηὶ κατήλυθον ἧδ' ἐτάροισιν
πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,

ἐς Τεμέσῃν μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἶθωνα σίδηρον.
νηὺς δέ μοι ἧδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ νόσφι πόληος,

185

ἐν λιμένι Ῥεῖθρῳ ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.

ξείνοι δ' ἀλλήλων πατρῷοι εὐχόμεθ' εἶναι

ἐξ ἀρχῆς, εἰ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελθὼν

Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε

ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν

190

γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἧ οἱ βρῶσιν τε πόσιν τε

παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβῃσιν

ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἰνοπέδιοιο.

νῦν δ' ἦλθον· δῆ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,

σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νῦν τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου·

195

οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,

ἀλλ' ἔτι που ζῶδες κατερύκεται εὐρεί πόντῳ

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν

ἄγριοι, οἱ που κείνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.

αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὥς ἐνὶ θυμῷ

200

ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὥς τελέεσθαι οἴω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
 οὐ τοι ἔτι δηρὸν τε φίλης ἀπὸ πατρίδος αἴης
 ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
 φράσσεται ὡς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
 εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
 αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
 κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
 πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
 Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλης ἐνὶ νηυσίν·
 ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἐμ' ἐκεῖνος ».

**Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναῖς
 πρὸς τὸν Τηλέμαχον.**

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤρδα·
 « Τοιγάρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω·
 μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
 οὐκ οἶδ'· οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
 ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμεν.
 νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων,
 τοῦ μ' ἐκ φασὶ γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Οὐ μὲν τοι γενεὴν γε θεοὶ νόνημον ὀπίσσω
 θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὅδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
 εἰλαπίνη ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
 ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσιν
 δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὄρώων, ὅς τις πινυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤδα· 230

« Ξεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάς,

μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων

ἔμμεναι, ἄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·

νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,

οἱ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων

ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὦδ' ἀκαχοίμηγ,

εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,

ἢ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.

τῷ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,

ἠδέ κε καὶ ὦ παιδὶ μέγα κλέος ἤρατ' ὀπίσσω. 240

νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·

οἴγετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε

κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω

οἶον, ἐπεὶ νῦ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.

ὅσσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι,

Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,

ἠδ' ὅσσοι κρνακὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,

τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.

ἦ δ' οὐτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτήν

ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες

οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραΐσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσήδα Παλλὰς Ἀθήνη·

« ὦ πόποι, ἦ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος

δεύη, ὅ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.

εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν

σταίη, ἔχων πήληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,

τοῖος ἐδὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα

οἴκῳ ἐν ἡμετέρῳ πίνοντά τε τερπόμενόν τε,

ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδα— 255

ᾤχετο γὰρ καὶ κείσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰοὺς χοίρεσθαι χαλκῆρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατὴρ οἱ δῶκεν ἐμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·
 τοῖος ἐὼν μνηστῆρσιν ὁμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε.
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἣ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σὲ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσσαι ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμαῖται γαμέεσθαι, 275
 ἀψ' ἴτω ἐς μέγαρον πατρός μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῶ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθῃαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἣ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πειυσόμενος πατρός δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἣ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἣ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισιν.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθῃ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρός βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔοντας,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦαι καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖζαι
 πολλά μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσῃς τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσιν
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφιδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιᾶας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικὸς ἐσσί.
 ἢ οὐκ αἰεὶς οἷον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ;
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλὸν τε μέγαν τε,
 ἀλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἶπῃ.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοῆν κατελεύσομαι ἤδη
 ἡδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλῶσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάξω μύθων ».

295

300

305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠῦδα·
 «Ἐεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ,
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδοῦσιν ».

310

315

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαϊόμενόν περ ὁδοῖο.
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὔτις ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».
 Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ εἰ πατρὸς

320

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἤσι νοήσας
 θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
 αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φῶς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῇ
 ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδεν
 λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
 τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
 κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·
 κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσετο οἶο δόμοιο,
 οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὺ' ἔποντο.
 ἢ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο δῖα γυναικῶν,
 στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
 ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
 ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
 δακρῦσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
 ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοιδοί·
 τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῇ
 οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς
 λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
 τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
 τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
 ἀνδρός, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα·
 « Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονέεις ἐρήρον αἰοιδόν
 τέρπειν ὅππη οἱ νόος ὄρνυται ; οὐ νύ τ' αἰοιδὸν
 αἴτιοι, ἀλλὰ ποθὶ Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
 ἀνδράσιν ἀλφειστῆσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω.

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεῖδεν·
 τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,
 ἢ τις ἀκούοντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.
 σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·
 οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ
 ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο.
 ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
 ἱστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
 ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει
 πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει·
 παιδὸς γὰρ μῦθον πεινυμένον ἔνθετο θυμῷ.
 ἐς δ' ὑπερῷ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξὶν
 κλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον
 ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλῃ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητροῦς τοῦ ὁ Τηλέμαχος ὁμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μνηστήρας. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θορυβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίου. Συγχρόνως ἀηγγεῖλε τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύς ἐκαλοῦντο οἱ ὑπήκοοί του εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφάντασθησαν ὅτι θὰ ἤκουον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρομένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθοῦμενος ἀπὸ δύο κύνες. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρὸς του καὶ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν ὁμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ἀσπύνην. Ἀνεκοίωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν αἰθαιρεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτευνόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἔκκλησιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νος ἐξήτησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Πύλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπεὶ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλκίνοος, φίλοι καὶ πιστοὶ ἐπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεῶς. Μετὰ πολλὴν ὁμῶς αὐθάδειάν τινας ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ἐπ' ὄφιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ἐπὶ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κούριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μετὰ κρησίνην ἐταξίδευσαν ὅλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πύλιοι ἐτέλλον παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθαρρυνόμενος πάντοτε ἐπὶ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μετὰ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πύλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κοραίων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δυο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθυμηθεὶς τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαιμάχος ἦρως, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφυγαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μετὰ θυμασίους ἵππους, οἱ ὁποῖοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηναῖα — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

[Ἐξ ἴσου φιλοξένος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἠγοίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλόπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηράς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῖ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτέα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἡγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἰλίου. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεὺς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμακροσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.]

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστῆρες ἐξηκολούθουν νὰ τρώγουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν νὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ νὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὁμως τῆς Ἀθηναῖς ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεῶς.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ διατάξῃ τὴν νύμφην Καλυψὼ ν' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεισεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη εὐπλοκάμφῃ εἰπεῖν νημερτέα βουλήν, 30
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὧς κε νήηται
 οὔτε θεῶν πομπῆ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερίην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθεοι γεγάασιν, 35
 οἳ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἴ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ εἶν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρὴν 45
 ἡδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώνοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι εἰοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινούς κόλπους ἄλλος ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσω πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἕκελος πολέεσσιν ὀχῆσατο κύμασιν Ἑρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' ἐοῦσαν, 55
 ἐνθ' ἔκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦεν, ὄφρα μέγα σπέος ἕκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἐνδοθὶ τέτμεν ἐοῦσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδιμῆ
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδώδει 60
 δαχιομένων· ἡ δ' ἐνδον αἰοιδιάουσ' ὅπτι καλῆ
 ἰστον ἐποιομένη χρυσεῖη κερκιδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθῶσα,
 κλήθρη τ' αἰγαιρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες τανυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλην.
 ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπέιους γλαφυροῖο
 ἡμερίς ἠβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῆσιν.
 κορῆναι δ' ἐξείης πίσυρες βέον ὕδατι λευκῶ,
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἀλλυδὶς ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλειον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θηήσαίτο ἰδὼν καὶ τερφθεῖη φρεσὶν ἦσιν.
 ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐφ' θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὸν σπέος ἦλυθεν. οὐδὲ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων·
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει.
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκειτο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόντι·

70

75

80

85

« Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῦός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις.
 αὐδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν.
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι παρ' ἕξινα θείω ».
 Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ,
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

90

95

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεὰ θεόν· αὐτὰρ ἐγώ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπῆσω· κέλευαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πῶς ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι ὀϊζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἷ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τὸν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅττι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».
 115

Ἔοδος Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ἔως ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 148
 ἢ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια Νύμφη
 ἦι', ἐπεὶ δὴ Ζηνὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένω, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε Νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι Νύκτας μὲν ἰάβεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
 ἦματα δ' ἄμ πέτρῃσι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων·

« Κάμμορε, μή μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἦδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῷ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὕψου, ὥς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν 165
 ἐνθήσω μενσεϊκέ', ἅ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἶματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὖρον ὀπισθεν,
 ὥς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἳ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρηναί τε ».

Ἦς φάτο, ῥίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἧ με κέλευαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι 175
 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῷ.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὀμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο ».

Ἦς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεζεν ἔπος τ' ἔφατ' ἕκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἦ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσί καὶ οὐκ ἀποφώλια εἰδώς·
 οἷον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευσαί.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθε
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος 185
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν,
 μή τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο.
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσπ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων ».

Ἦς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδῆν,
ἔσθιν καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτῇ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύς θεϊοιο,
τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῳαὶ καὶ νέκταρ ἔθηκαν.
οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἑτοῖμα προκείμενα χειῖρας ἰαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἐδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεῶων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλήσαι, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἱμειρόμενός περ' ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπομειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνε θεά, μή μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὐνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθός τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρω·
ἀλλὰ καὶ ὧς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἡμᾶρ ἰδέσθαι· 220
εἰ δ' αὖ τις ῥαίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
ἦδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κῦμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένῃν, μόλις ἐφάνη ἡ ἀορῆ, ἡ Καλυψὼ ᾠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῆα εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς νήσου, ὅπου ἐπῆρχον πανέψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐργαλεῖα, διὰ τὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε τὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεὰν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9) .

Ἀπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύος.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου δῖα Καλυψώ,
 εἶματά τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα.
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνιοι 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὕφα τίθει μενοεικέα πολλὰ·
 οὔρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὔρω πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως 270
 ἤμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἐπιπτεν
 Πηληιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἀμαξάν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
 ἧ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει, 275
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῦ·
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ποντοπορευόμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἑπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορεύων,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιόεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἀγχιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέϊ πόντῳ.
 Τὸν δ' ἐξ Αἰθιοπίων ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἶδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον,
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

« ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἀμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιοπέσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πείραρ οὐζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος ».

290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψεν
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανόθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρός τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε Ὀδυσσεύς λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

295

« ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήκιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν,
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος.
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε ὄλοντο
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἡματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι·
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δὲ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι ».

300

305

310

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξεν.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδίας αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἴστων ἔαξεν

315

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθεῖν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὀρμῆς· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε διὰ Καλυψῶ.
 ὀψὲ δὲ δῆ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμην
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.
 ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλαεῖνων.
 τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκινὰ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἀνεμοὶ φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορρῆ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὐρος Ζεφύρῳ εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἄλῃς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἔξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ἰοδυσσῆ' ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' ἐικυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ᾧδε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δῆ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ᾧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδὴν ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῇ δέ, τόδε κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο ταλύσσα
 ἄμβροτον· οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψεαι ἠπείροιο,
 ἄψ ἀπολυσάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίη ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

« ὦ μοι ἐγὼ, μὴ τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλον αὔτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ιδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίησιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχων·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

Ἴσος ὁ ταῦθ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὄρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζαῆς ἠέων θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλη·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἄμφι ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπέδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψῶ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλλὶ κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἶδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθῶν ἀλώω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγῆῃς.

ἀλλ' οὐδ' ὥς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος ».

Ὡς ἄρα φωνήσας ἴμασεν καλλίτριχας ἵππους, 380
ἔκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δῶματ' ἔασιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἦ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾧρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦος ὁ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγείη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαμεν ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἡ θάλασσα καὶ ὁ δυστυχὴς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηρὰν. Ἀλλ' ὅτε κολυμβῶν ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ ἀπτότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ἔψη ἀφροῦς. Ἐκινδόνευσεν πράγματι νὰ συντριβῆ εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖας ἀπεφάσισε νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηρὰν, ἕως ὅτου εἶρη κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὤραίου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος ἀνέκοψε τὸ δομητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν ἐξηρτημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀ π ν ε υ σ τ ο ς καὶ ἄ ν α υ δ ο ς ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του, ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κοῖτηδεμον τῆς Λευκοθέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα. Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρόχειρον στρωμνὴν ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλώθη κατὰκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ζ

Ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτω ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηνορέοντων, 5
οἳ σφέας συνέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής,
εἶσεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφηστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς Ἄιδόσδε βεβήκει,
Ἄλκίνοος δὲ τότε ἦρχε, θεῶν ἅπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιώσα.
βῆ δ' ἵμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη 15
κοιμαῖτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικάα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πάρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἅπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἡ δ' ἀνέμου ὡς πνοιῇ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἥ οἱ ὀμηλικιῇ μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῆ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικάα, τί νῦν σ' εἶδε μεθήμενα γείνατο μήτηρ; 25
εἴματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἔστιν, ἵνα χρὴ καλὰ μὲν αὐτὴν
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἀγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατήρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφιν·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔφομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύναει, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσειαι·
 ἦδη γάρ σε μῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν ἐφοπλίσει, ἢ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεα σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσιν
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γὰρ ἀπὸ πλυνοί εἰσι πόληος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὧς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλυμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλές αἰεὶ
 ἔμμεναι. οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη· 45
 τῷ ἐνὶ τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἐνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσεύος μετὰ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἠὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἢ μιν ἔγειρεν,
 Ναυσικᾶν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἵν' ἀγγείλῃε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἔοντας·
 ἢ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῷ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλὴν, ἵνα μιν κάλεσον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἢ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπεν·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἶματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τὰ μοι βερυπωμένα κεῖται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῶ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἐόντα 60
 βουλάς βουλευεῖν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
 πάντε δὲ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δ' ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἠίθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῆ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65

* Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομήναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθῳ·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχου· ἀτὰρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70

* Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέλευε, τοὶ δὲ πίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὄπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνη·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστω ἐπ' ἀπήνη, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄψα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκάῳ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.

δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἧρος χυτλώσαιτο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἢ δ' ἔλαβεν μᾶστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μᾶστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνουιν.

αἱ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι κίον ἄλλα.

Αἱ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἦ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεον μάλα περ ῥυπόωντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἱ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄχρωστιν μελιθδέα· ται δ' ἀπ' ἀπήνης
 εἶματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβρον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλῦνάν τε κάθηρὰν τε ρύπα πάντα,
 ἐξείης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἤχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95
 αἱ δὲ λεοσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίῳ
 δεῖπνον ἐπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἶματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῇ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαὶ τε καὶ αὐτῆ,
 σφαίρη ται δ' ἄρ' ἐπαιζον, ἀπὸ κρήδευμα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὖρεα ἰοχέαιρα,
 ἧ κατὰ Τηϋῆγον περιμήχεται ἧ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισιν·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο, 105
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ·
 πασάων δ' ὑπὲρ ἧ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ρεῖά τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὧς ἧ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζεύξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἶματα καλά,
 ἔνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὧς Ὀδυσσεὺς ἔγροϊτο ἴδοι τ' ἐνώπιδα κούρην,
 ἧ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσαιτο.
 σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεια· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δίνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρευτο δῖος Ὀδυσσεὺς,
 ἐζόμενος δ' ὤρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
 « ὦ μοι ἐγὼ, τέων αὖται βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἧ ῥ' οἷ γ' ὕβρισται τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ Θεουδῆς ;
ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτῆ·
νυμφάων, αἱ ἔχουσ' ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα
καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πίσσα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν ἀδιδήεντων ; 125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἴμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλλκὶ πεποιθώς, 130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δὲ οἱ ὅσσε
δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσι μετέρχεται ἢ οἴεσιν
ἠὲ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δὲ ἐ γαστήρ
μῆλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·
ὥς Ὀδυσσεὺς κούρησιν εὐπλοκάμοισιν ἔμελλεν 135
μίξεσθαι γυμνός περ ἑών· χρεῖώ γάρ ἴκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,
τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχούσας·
οἷη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῆ γὰρ Ἀθήνη
θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεύς,
ἦ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρη,
ἦ αὐτως ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισιν
λίσσοιτ', εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἴματα δοίη.

ὥς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145
λίσσεσθαι ἐπέεσιν ἀποσταδὰ μελιχίοισιν,
μή οἱ γούνα λαβόντι χολώσαιτο φρένα κούρη.
αὐτίκα μελίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον.

« Γουνοῦμαί σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;
εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150
'Αρτέμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάλιοι,
εἰδός τε μέγεθός τε φυὴν τ' ἄγχιστα εἴσκω·
εἰ δὲ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,
τρὶς μάκαρες μὲν σοὶ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασίγνητοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν λαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσόντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κεῖνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρτατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορόωντα.
 Δήλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βοιωτῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσσεσθαι. 165
 ὣς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δὴν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὣς σέ, γύναι, ἀγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδία δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χιτῶδες ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπιναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠγγυγίης. νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλλε δαίμων,
 ὄφρ' ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γὰρ οἶω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν.
 ἄστυ δέ μοι δεῖξον, δὸς δέ βράχος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἰλυμα σπειρῶν ἔχες ἐνθάδ' ἰούσα.
 σοὶ δέ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὀπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή. πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσιν,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἐκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἀντίον ἤυδα·
 « Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἤδ' ἐκακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω·
 καὶ που σοὶ τὰδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρῆ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἱκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσσαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὦν ἐπέοιχ' ἱκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστυ δέ τοι δεῖξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαίηκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε ».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά καὶ ὀδηγίαι
 τῆς Ναυσικᾶς πρὸς αὐτόν.**

Ἡ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσεν·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἢ μὴ πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερός βροτῶς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἱκάνει,
 τὸν νῦν χρῆ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοι τε πτωχοὶ τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρώσιν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο ». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 καδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρος τε χιτῶνά τε εἵματ' ἔθηκον,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἤνωγον δ' ἄρα μιν λουῖσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.

215

δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηῦδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφίπολοι, στήθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ

χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροῦς ἐστὶν ἀλοιφή·
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσσομαι· κιδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθῶν ».

220

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη·

αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροῖα νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἀμπεχεν ὤμους,
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἄλῶς χνόον ἀτρυγέτοιο.

225

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἀλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἵματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμήξ,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μεῖζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, κὰδ δὲ κάρητος

230

οὖλας ἤχε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχέυεται ἀργύρῳ ἀνήρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὡς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοις.

235

ἔζετ' ἐπειτ' ἀπάνευθε κιῶν ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη·
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηῦδα·

« Κλυτὲ μεν, ἀμφίπολοι λευκώλενοι, ὄφρα τι εἶπω.

οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν,
 Φαιήκεσσ' ὅδ' ἀνὴρ ἐπιμίσγεται ἀντιθείοισιν·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοῖ σὺρανὸν εὐρὸν ἔχουσιν.

240

αἶ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνῳ βρωσίν τε πόσιν τε ».

“Ὡς ἔφαθ', αἶ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικάα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήνης,
 ζευξεν δ' ἡμίονους κρατερόνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

« Ὅρσεο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἴμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγορεύω, ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμίονους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἡγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὶ πόλιος ἐπιβήμεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἑκάτερθε πόληος,
 λεπτή δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἑκάστω. 265

ἐνθα δέ τέ σφ' ἀγορή καλὸν Ποσειδῆιον ἀμφίς,
 ὀυτοῖσιν λάεσσι κατώρυχεσσ' ἀραρυῖα.
 ἐνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαιναῶν ἀλεγούσιν,
 πείσματα καὶ σπείρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἐρετμᾶ.

οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιός οὐδὲ φαρέτη, 270
 ἀλλ' ἴσται καὶ ἐρετμὰ νεῶν καὶ νῆες εἶσαι,
 ἦσιν ἀγαλλόμενοι πολιὴν περὶ ὠσι θάλασσαν.
 τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μὴ τις ὀπίσσω
 μωμευῆ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

καί νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσιμάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ζεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεδαπῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἕξει δέ μιν ἡματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτή περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τούσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοῖ μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἔσθλοί ». 285
 ὧς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο.
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε βέζει,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρός καὶ μητρὸς ἔοντων,
 ἀνδράσι μίσσηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ζεῖνε, σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα 290
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο.
 δῆεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλωή,
 τόσσον ἀπὸ πτόλιος, ὕσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖναι χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰκώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῖχθαι,
 καὶ τότε Φαίηκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγάλητορος Ἀλκινόοιο.
 βεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εἰοκότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαίηκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἥρωος. ἀλλ' ὅπῳτ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι καὶ αὐλή,
 ὦκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἴκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐσχάρῃ ἐν πυρός αὐγῆ 305

ἡλάκκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ὄπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατρὸς ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὅ γε οἶνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὧς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἔλπωρή τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον εὐκτίμενον καὶ σῆν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 315

᾽Ως ἄρα φωνήσασ' ἵμασεν μάστιγι φαεινῇ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' εὐ μὲν τρώχων, εὐ δὲ πλίσσοντο πόδεςσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠνιόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίητο πεζοὶ
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἴν' ἄρ' ἔζητο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μεγάληο·

« Κλυθί μευ, αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου, ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἔς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἠδ' ἐλεεινόν ».

᾽Ως ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γάρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὁ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαινεν 330
 ἀντιθέω Ὀδυσῆι πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκρύπτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινοῦ. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἐλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαίνοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ο ρ ι γ ο ν κ ν ά ν ο ι ο, ἤτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κωνὴν ὑαλόμαζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ ἀγρωοὶ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθρον. Δύο κίβες ἀπὸ χρυσὸν καὶ ἀγρωρον, ἔργα τοῦ Ἡφαιστοῦ, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Ποικτελῆ ἐπιπλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦργατα καλόμενα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευὴ περίτεχρα συνεπλήρουν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξ ἴσου θαυμαστὸς ἐξετείνεται περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κῆπος μὲ δένδρα κατάφορτα ἀπὸ καρπός, μὲ κ ο σ μ η τ ᾶ ς π ρ ο σ ι ᾶ ς καὶ μὲ δροσερὰς κοίρας. Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσῆλθε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπεσεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεζάλεσε μὲ συγκινητικὸς λόγους νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαιάκων ἔμειναν κατάπληκτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως ν' ἀγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν καθίση εἰς λαμπρὸν θ ο ρ ο ν. Ἐπικολούθησαν ὄλου αἱ συνήθειες πρὸς τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξένον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστεύουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῦα εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ᾶ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνῆλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς σ κ η π τ ο ῦ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔργε θεσία καὶ συμπόσιον. Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τεφλὸς Δημόδοκος, ἐτραγοῦδῆσεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραφε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως καὶ Ὀδυσσεῦος κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημόδοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπίδειξιν ἀγῶνων. Ἐξῆλθον ὄλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ᾶ ν, ὅπου πολλοὶ εὐγενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὄλους μὲ τὴν εὐστροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγένετο ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθῆσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγοῦδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκλήσιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

⋮

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν αἱ Φαίαικες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενοῦμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἥρωϊς τοῦ ὁποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγητῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον. Ἀπὸ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμαρον τῆς Θράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἠρραγιάσθησαν νὰ συνάψουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἄνδρας τοῦ ἰδικοῦ τοῦ πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολύφημου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς παρουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτόλμωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

⋈

Πλεύσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νήσον τοῦ Αἰόλου εὗρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνη κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἰόλος, περιέκλεισεν εἰς ἄσκον ὄλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσων εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤρριξαν τὸν ἄσκον νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρουπεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Τότε ἐξαπελεύθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θέλλαι τοὺς παρέσυραν πάλιν μαζρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστρυγόνων ἐθάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ μόλις αὐτὸς κατόρθωσε νὰ σωθῆ ἄποκόψας τὰ προμηθήσια τοῦ ἰδικοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκη μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπανέφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βράσθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνομίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπαυελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῖα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἢ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς επικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύος. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύος, κατέφαγον τὰς ἱερὰς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύος, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεύος κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμεγεν εἰς τὴν ἀκτήν. Εὐδνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίссαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους:

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασίλεια, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας 59
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισὶ τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ βασιλῆϊ ».

62

Οἱ Φαίακες ναῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεύα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν οἶζαν μιᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὅταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηρᾶ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀνομαστὴν
 Ἰθάκην.

Ξ

Κατὰ προτροπὴν τῆς θεᾶς πάντοτε, ἐζήτησεν ἄστυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῷ Εὐμαίῳ, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀνα-
 κτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκῶν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

Ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηρᾶν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν' ἀναγ-
 γείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐτὴν
 τὸν Εὐμαῖον.]

Π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύως.

[11 - 153. Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὁμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περιλόπος ὁ νῖός τοῦ Ὀδυσσεύως, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀκρι-
 βές διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρός του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαῖον .

Ἦ ῥα καὶ ὄρσε συφορβόν· ὁ δ' εἵλετο χερσὶ πέδιλα,
 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πόλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λήθεν ἀπὸ σταθμοῖο κιὼν Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἤλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίη.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἴδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν·
 160
 οὐ γάρ πως πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἐναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἴδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῖο φόβηθεν.

ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 165
 ἐκ δ' ἤλθεν μεγάροιο παρὲκ μέγα τειχίον αὐλῆς,
 στῆ δὲ πάροιθ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λεαρτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδί ἔπος φάο μηδ' ἐπίκλυθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 170
 ἔρχησθον προτὶ ἄστυ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῇ
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἦδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὄφελλε καὶ ἦβην.
 175
 ἀψ δὲ μελαγχροῖτης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν,
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.

ἦ μὲν ἄρ' ὧς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα, μὴ θεὸς εἶη.
 180
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Ἀλλοῖός μοι, ξεῖνε, φάνης νέον ἢ ἐπάροιθεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρώς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἔληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρά »

ἤδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἴσκεις ;
 ἀλλὰ πατήρ τεός εἰμί, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσει, κἀδ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νωλεμέες αἰεῖ.
 Τηλέμαχος δ', οὐ γάρ πω ἐπέιθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτῆς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σύ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατήρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω· 195

οὐ γάρ πως ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόωφο
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἢ γέροντα.

ἦ γάρ τοι νέον ἦσθα γέρων καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἱ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔοντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάασθαι·
 οὐ μὲν γάρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205
 ἤλυθον εἰκκοστῶ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγελείης,
 ἦ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,
 ἄλλοτε μὲν πτωχῶ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε
 ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἴματ' ἔχοντι. 210
 ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 ἡμὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἢδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ
 ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων.
 ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄρωτο γόοιο, 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
 φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες, οἷσί τε τέκνα
 ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·
 ὡς ἄρα τοί γ' ἐλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβον.
 καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδῃ φάος ἡελίοιο, 220
 εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀίομοι ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.
 Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
 ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·
 καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θεῶν ἐπὶ πόντον ἄγοντες
 κάθουσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα, 230
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλισ ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν.
 καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·
 νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθήνης,
 ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευσώμεν.
 ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθήσας καταλέξον, 235
 ὄφρ' ἰδέω, ὅσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.
 καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
 φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
 μούνω ἄνευθ' ἄλλων, ἢ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα· 240

« ὦ πάτερ, ἦ τοι σεῖο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,
 χειρὰς τ' αἰχμητὴν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
 ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες, ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
 ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.
 μνηστήρων δ' οὔτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκές οὔτε δὺ' οἶαι, 245
 ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἶσαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρές τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἕασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἕασιν ἑείκοσι κοῦροι Ἄχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μῆδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιὼ θεράποντε δαήμενε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσσαι ἐλθῶν. 255
 ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζεο, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἣ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἧέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΐδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορεύεις,
 ὕψι περ ἐν νεφέεσσι καθημένῳ· ὧ τε καὶ ἄλλοις
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν ».

 265

Ὁ Ὀδυσσεύς μετὸν κύνα τοῦ Ἄργον.
 (Ἐγχάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ

β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) ἄνδρα = περὶ τοῦ ἀνδρός. — ἔννεπε· προστ. τοῦ ἐννέπω = ιηγοῦμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — πολύτροπος = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — πλάγχθη· ρ. πλάζομαι = περιπλανῶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — τὸ πτολίεθρον Τροίης = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις). — πέρθω = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — νόος = σκέψις, νοστροπία. — ὄ = οὗτος. — πόντος = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — πάσχω ἄλγεα = ὑποφέρω βάσανα. — ὄν· ὄς ἢ ὄν· κτητ. ἄντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — θυμός = ψυχή, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — κατὰ ὄν θυμὸν = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα. — ἄρνημαι = ἀποκτῶ, διασφίζω· ἀρνύμενος = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ ἀποπειρατικός ἐνεστ. — ψυχὴ = ζωὴ. — ἦν· κτητ. (στ. 4). — νόστος = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (νέομαι = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — ὡς· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιουτοτρόπως. — οὐδ' ὡς = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — ἔταρος = σύντροφος (εἰταῖρος). — ῥύομαι = σφίζω. — ἰέμενός περ· καὶ περ ἰέμενος· ἐναντ. μτχ. ἴεμαι = ἐπιθυμῶ. — αὐτῶν σφετέρησιν = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — ἀτασθαλίαι = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — νήπιος = ὁ μὴ ὀμῶν ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη + ἔπος λόγος). — κατὰ ἦσθιον = κατέφαγον. — αὐτὰρ = δέ, ἀλλά. — νόστιμος (νόστος στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα : νόστιμος = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — τὸ ἦμαρ - ἡματος =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὀμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὅμως παρεμβάλλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμαρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστον. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου· (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς. πρβλ. οὐδ' ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ**· τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγχθη, πάθεν, ἴδεν**.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι, και** δευτεροκλ. — **-οι-οι :** σφετέροισι(ν), ἀτασθαλίησι(ν), τοῖσι(ν).

— Ἐπιρροηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : κατὰ (= ἐντελῶς) — **ἦσθιον**.

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀνωνομίας : **ὁ γ' ἐν πόντιῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναϊρέτων καταλήξεων : **ἄστεα, ἄλγεα**.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. — **-οιο :** Ἡελίοιο.

— Κτητ. ἀνωνομ. γ' προσ. : **ὄς ἦ ὄν** (ἐὸς ἐῖ ἐόν).

γ) **Μοῦσα :** Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιήματος. Κατὰ παλαισιότατην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικαλεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιοτάτη χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἔζων εἰς τὰς βορειοτέρας ἐλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν). Ἐπιστεῦετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν ἦτο ἢ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο **Πιερίδες ἢ Ὀλυμπιάδες Μοῦσαι**. Εὐφύεστατα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυάζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μὲ τὴν περιλήψιν τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον θὰ διεγρηθῇ. — **ἱερόν :** Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **ἱερόν πτολίεθρον**. — **Ἵπεριών :** Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους = ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ Ἵπεριονίδης. — **κατὰ βοῦς ἦσθιον :** Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἀφοῦ ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν ἔφρασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἀμόθεν. **αἰπύς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἠδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (χορή). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (ρίζ. ποτ - Λατιν. pot - possum). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **διός** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὅμοιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (ρίζ. δι-Λατιν. divis - divinus). — **τὸ σπέος** = τὸ σπῆλαιον. — **γλαφυρός** = κοῦλος, βαθυλόος (γλάφω - γλόφω). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — **ὁ πόσις-ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (ρίζ. ποτ--πρβλ. πότνια.). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· **περιπέλομαι** = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὅποιον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντό οἶ** = τοῦ προώρισαν. — **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. 5 νόστος. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος**· **φεύγω** = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἶ ἄεθλοι** = οἶ ἀγῶνες, αἶ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μετὰξυ. — **οἶσι**· **εἶσι**. — **ἐλεαίρω** = εὐσπλαχνίζομαι, λυπούμαι (εἰλεῶ). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφραδῶς. — **μενεαίνω** = εἶμαι ὠργισμένος (μένος). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπαραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἰσόθεος. — **πάρως** = πρὶν. — **ἦν (ἔην) γαῖαν** = εἰς τὴν χώραν του.

22 - 27. **μετεκίαθε**· **μετακιάθω** = πηγαίνω πρὸς τινος (μετακιάθω, θαμιστ. τοῦ κίω = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (τηλοῦ, τῆλε, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην.· τηλέγραφος, τηλεβόλον κλπ.). — **ἔων** = ὦν. **τοί**· ἀναφ. ἀντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαίαται**· παθ. παρακμ. ρ. **δαίομαι** = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δίδει, πρὸς τὴν δύσιν (ἀφρ. ἀ' ἔχων τὸ σ καὶ κατὰληξιν β' ἀφρ.). — **Ἵπερίων**· δ. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. **ἄνεμι** (ἀνά + εἶμι). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, παρίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία με ἄφθονα θύματα. — **ἀρνεῖός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἡ δαῖς-δαιτός** = γεῦμα, συμπόσιον (δαίομαι = χωρίζω. Κυ-

ρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, πρβλ. συνδαιτυμόν). — **παρή-
μενος** = παρακαθήμενος (ἤμυι = κάθημαι). — **οἱ δὲ δὴ ἄλλοι** = ἄλλὰ
βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἐνν. θεοί. — **ἐνὶ** = ἐν, ἐντός. — **μέγαρον** = ἡ μεγάλη
αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : **ἔσαν** (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἄντων. εἰς τὰς πλαγ. πτώσεις: **οὔ, οἷ, ἔ**
(αὐτοῦ - ῶ - ὄν).

— Οἱ τύποι **ὁ ἢ τὸ** εἰς σημ. ἄνταφ. ἄντων. Πληθ. ὄνομ. **τοί, ταί.**
τῶ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίταται.

— Παρεμβολὴ τοῦ **ο** εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς **-άω**: ἀντιῶν (ἀντι-
άων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἄσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων : ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου **-αται**: δεδαίταται.

γ) **ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες**: Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως
λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν,
οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικὴν παράδοσιν,
μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διε-
σχόρησε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρ-
θωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. —
νύμφη: Νύμφαι ἦσαν κατώτεραι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς
θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναϊάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες
κ. ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενείαιεν**: Οἱ λόγοι τῆς ὕργῆς τοῦ
Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω· στ. 68. — **Αἰθίοπες**: Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις
τῶν Ἑλλ. εἶχε φέρει αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων
μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς
ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νεί-
λου.

28 - 43

α) **μῦθος** = λόγος. — **ἄρχω μύθων** = ἀρχίζω τὴν ὀμιλίαν. — **τοῖ-
σι** = μεταξὺ αὐτῶν. — **κατὰ θυμὸν** = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἑαυτόν. —
ἀμύμων = ἄψογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — **ῥᾶ** = ὡς γνω-
στόν. Μόριον ἐγκλιτ. (ἄρα). — **τηλεκλυτὸς** = ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστός (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κταν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. Γεπ- εἰ- πεῖν). — μετῆύδα = ὠμίλει πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἐκπλήξω. — οἶον = πῶς, μὲ πόσῃν εὐκολίαν! — νὺ(ν) = λοιπόν, ἀληθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ-μόρος = θάνα- τος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι· ἀπαρεμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — καὶ αὐτοὶ = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν· στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ-μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — καὶ νῦν = καὶ εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, ποὺ λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συν- εδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ. α + λέχος = κλίτη). — ἄλοχος μνηστῆ = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδῶς· μτχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγουμένως. — οἱ· 17. — ἐύ- σποπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, ὄξυδερκῆς (εὖ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάσμαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστῆ). — ἄκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβᾶω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀπότ' ἂν ἡβήσῃ = ὅταν ἀνδρωθῆ. — ἰμείρεται· ὑποτακτ. ἄρ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θῶ- ρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγα- θὰ φρονέων· ἐναντ. μτχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέ- τισε· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος· ρ. ἀποτίνω. = πληρώνω τὸ κακὸν τοῦ ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφράτου, -μεναι : ἔμμεναι (ἔσμεν (αι) .

— Γενικὴ ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἄτρεΐδαο, Ὁρέσταιο.

— Χοῤῃσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἐρμεΐάς ἀντὶ Ἐρμείας.

— Ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε καὶ ο ἀντὶ η καὶ ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ καὶ δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀρμότεροι

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς παλαιότερας ἐποχάς. — **Αἰγίσθιοι, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης** : Τὸ οικογενειακὸν δράμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτῇ, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξάδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ *ἀμύμων*). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμῆστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητῆς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμῆστρα τὸν ἐδόλοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀνετρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἑνὸς θεοῦ του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκησε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φανεῶν τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαι τινα** = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπιθετὸν τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὀπ- ὄφρις, ὄφομαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω** ἡ σειρὰ τῶν λέξεων : *κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρῳ καὶ λίην ἑοικότι*. — **κεῖται ὀλέθρῳ** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὄλεθρον. — **ἑοικώς** = ὁ ἀρμόζων. — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὅτις** = ὅστις. — **ῥέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαίφρων** = συνετός. — **δαίωμα** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδία. — **δύσμορος** = κακότυχος (δύσ + μόρος· 34). — **δηθά, δὴν** = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περιρύτος, ποῦ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ἔθι** = ὅπου. — **ὄμφαλός** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὀλοός = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ *πένθος - πάθος*). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, ὁ μόνος του. — **μακρός** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκαταοῦν οἱ κίονες. τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχής. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ *αἰμύλος*) = γλυκύς. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύη. — **ἐπιλήσεται**· μέλλων τοῦ *λίθωμαι* = λησμονῶ (ἰωνικὸς τύπος τοῦ *λανθάνω*). — **αὐτάρ**· 9. — **ἔμαι**· 6. — **ἀποθρῶ-**

σκω = ἀνέρχομαι (θρόσκω = πηδῶ). — νοῶ = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ἰμείρεται**· 41. — οὐδὲ = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγινεῖται. — **ἦτορ**· 48. — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος παρ' Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μὲ ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ**· 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικειμ. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ἱερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ** = εἰς τὴν εὐρείαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσασο**· ὠδυσάμην = ὠργίσθην ἀντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ σ καὶ τ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατίν. tu-tubi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὐς** : **-ῆος** (-έως), **-ῆι** (-εί), **-ῆα** (-έα) Ὀδυσ(σ) ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς **-αο** : ὠδυσάμην - ὠδύσασο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἄρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἱδρυσεν ἰδικὸν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπόν. — **νῆσφ ἐν ἀμφιρῦτῃ... νῆσος δενδρήσασα** : Ἡ Ἀθηνᾶ τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψῶς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπωςδὴποτε θά τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἡ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὄμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβαστάζει πανυψηλοὺς κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνθετος ὄνομα τῶν Ἑλλήνων παρ' Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνας, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θά εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελαύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατασκευάσαν τὰς σιγνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξαρτήματα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις « παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν », « Ἀργείων παρὰ νηυσὶ ».

63 - 79

α) ἀπαμείβωμαι· ἀμείβωμαι 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς. — προσέφη· ἀντικμ.: τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — νεφεληγερέτα = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (νεφέλη + ἀγείρω = συναθροίζω). — τὸ ἔρκος = φραγμός· μτφ. ἔρκος ὁδόντων = τὸ στόμα (εἶργω, εἰρκτή, πολι-ορκία). — ἔπειτα = ὕστερα ἀπ' ἄλλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ. — πῶς ἂν λαθοίμην· τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — περὶ-ἔστι· περιέμι = ὑπερέχω. — νόον· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — περὶ-ἔδωκε = προσέφερε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — ἱρά· ἱερά = θυσίαι. — τοί· 23. — γαιήοχος = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (γαῖα-ἔχω). — ἀσκελές· ἐπίρρ. = σκληρῶς, ἐπιμόνος (ρίζ. σκελ-σκλη — σκελετός, σκληρός). — Κύκλωπος· γεν. τῆς αἰτίας. — χολοῦμαι = εἶμαι ὠργισμένος (χόλος = ὀργή). — ἀλάωσεν = ἐτύφλωσεν (ἀλαός = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ ὡς στερήσεως σημαντικόν. — ἀντίθεος· 21. — ὄου = οὔ. — ἐκ τοῦ = ἔκτοτε. — ἐνοσίχθων = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (ἐν + ὠθῶ + χθών = γῆ). — οὔ τι = οὐδὲν. — πλάζω = κάμνω νὰ πλανᾶται (πλάζομαι 2). — πατρὶς αἴη = πατρικὴ γῆ. — ἀγέτε· παρακλεουσμ. = ἐμπρός, ἐλάτε. — οἶδε = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — περὶ-φράζομαι τι = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τινος. — νόστον· ἀορίστως = ἓνα τρόπον ἐπανόδου. — ὅπως ἔλθῃσι = ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ. — μεθίημι = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — χόλος = ὀργή· 69. — οὔ τι· 75. — μὲν = βεβαίως (μῆν). — ἀντία = ἀντιθέτως. — ἀέκητι = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (ἀ ἀστερ + ἐκών). — ἐριδαίνω = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — οἶος· 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας -ης) : νεφεληγερέτα (πρβλ. τὰ λατίν. α' κλίσι. nauta, poeta).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν ('-ειν) ἐριδαιόμεν.

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ αἰεί : αἰεί.

γ) **νεφεληγερέτα**: Ὁ Ὅμηρος ἀποδίδει εἰς τοὺς θεοὺς ἐπίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον *νεφεληγερέτα* εἶναι ἀπὸ τὰ ὀραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος: *γαίηροχος*, *ἑνοσίχθων*. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἣ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ *ἑνοσίχθων* ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος**: Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἦτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεῦ διὰ πανουργίας. Ὁ μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ ι τῆς Ὀδυσσεΐας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἔστι)** = ἀρέσκει, ἐγχαίνεται. — **νοστήσῃαι**· ἐπεξηγ. τοῦ τοῦτο. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. *δαΐφρων* 48). — **ὄνδε δόμονδε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (δέμω = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης**· 28. — **ὄτρύνομεν**· ὑποτακτ. τοῦ ὄτρύνω = παροτρύνω, διατάσσω νὰ μεταβῇ. — **ῥφρα** = ἴνα. — **ἐυπλόκαμος** = ἔχουσα ὀραίους πλοκάμους, ὀραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (*νη-ἀμαρτάνω*). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον**· ἐπεξηγ. τοῦ *βουλή*. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (ρίζ. *ταλα-τλή + φρήν*). — **κε(ν)**· τὸ δυνητ. ἢ τὸ ἀριστολ. ἄν. — **ἐγὼν** = ἐγώ. — **ἔσελεύσομαι**· μέλλον τοῦ εἰσέρχομαι. — **οἶ**· δοτ. κτητ. *οἶ υἱόν* = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειώ**· θῶ. — **ἀγορῆ** = συνέλευσις (*ἀγείρω*, πρβλ. 63 *νεφεληγερέτα*). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλή. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ. Ἄφρ. τοῦ ἀπόφημι. — **οἶ**· δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἄδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες**· ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βᾶδισμα (*εἶλω* = στρέφω + *πούς*). — **ἔλιξ**· ἐπίθετον ἐκφράζων τὴν καμπυλότητα. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη: βῶδια στεφανοκέρατα. **ἡμαθόεις** = ἀμμόδης (*ἄμαθος-ἄμμος*). — **πευσόμενον**· μέλλον τοῦ πυνθάνομαι, μτχ. τελ. — **ἡδέ**· 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

έσθλός = άγαθός. — **μίν... έχθισιν**: ύποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ άντικ. τὸ μιν : διὰ τὸ τὸν λαμπρόνη φήμη καλή μεταξὺ τῶν ανθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ένικοῦ τῆς άντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μίν** (αὐτὸν -ήν -ό).

— Κατάλληλις άρχαιοτέρα γ' προσ. ένεστῶτος ύποτακ. — **ησι** : έχθισι, έλθισι.

— Εὐφωνικὸν ν εἰς τὴν άντωνυμίαν **εγώ** : **έγών**.

γ) **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως επίθετον ἢ λ. ᾽ωγύγιος σημαίνει παλαιότατος. ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς με οὐριον άννεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου άντικρύση τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **άγορή** : Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' Ἑλλήσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεταί ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράζη γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὅποια ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : Ἡ διατήρησις μακρῶς κόμης ἤτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἐλληρικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διατηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεῶς, τὴν Πηνελόπην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεῶς καὶ κατέτρωγον τὴν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βοῦς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ με τὰ ἐπίθετα αὐτὰ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : Ἀγαθὸν κράτος, εἰς τὸ ὅποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἔνδοξος. — **Πύλος** : Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέψει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρον ἀπελάμβανεν ἥσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οικογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν Ἠλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ιστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

α) 96-113. **ὥς**· δεικτ. 6. — **ὥς εἰποῦσα** = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς. — **ἐδήσατο**· ρ. **δέομαι-οὔμαι** = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. **δέω**—**δῶ**. — **βῆ-κατὰ** = κατέβη. — **τὸ κάρηνον** = κορυφή (*κῆρη 90*). — **αἰξασα**· ρ. **αἰσσω** = πηδῶ (*διάττοντες ἀστέρες, αἶξ*). — **δῆμος** = ἡ κοινοκείμενη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — **ὁ οὐδός** = τὸ κατώφλιον. — **ἔχω** = κρατῶ. — **ἔγχος** = δόρυ. — **εἶδομαι** = παρουσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς... — **ἡγήτωρ** = ἡγεμών. — **ἄρα** = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — **ἀγήνωρ** = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (*ἄγαν+ἀνήρ*). — **ἔπειτα** = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — **πεσσοί** = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια παιγνιδίου, ἴσως ἕπως περίπου ἢ σημερινὴ ντάμα. — **προπάροιθε(ν)** = ἐμπρός. — **ἤμενοι** = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — **ἡ ῥίνος** = τὸ δέσμα, ἡ προβοιά. — **ὄτρηρός** = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων. — **μίσγω** = ἀναμειγνύω. — **κρητήρ**· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ἔπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (*κεράννυμι, κραῖσις, κραῖμα*). — **αὔτε** = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — **πολύτρητος** = μὲ πολλὰς τρύπας, πορώδης. — **νίξω** = πλύνω. — **πρότιθεν** = παρέθετον. — **δατέομαι** = μιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ *δαίομαι* 23, 48).

114 - 124. **πολὺ πρῶτος** = πρῶτος πρῶτος. — **θεοειδής** = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν. — **ἦστο· ἦμαι** = κάθημαι. — **τετιημένος** = λυπημένος (*τετήμαι*). — **φίλον ἦτορ**· αἰτία. ἀναφορᾶς· σημασ. ἴδε 60. — **ὄσσομαι** = βλέπω (*ὄσσε=ὄφθαλμοί, Λατιν. oculus*), *ὄσσομαι ἐν φρεσὶ* = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — **ἐσθλός**· 95. — **εἴ ποθεν ἐλθὼν** = ἂν ἀνήρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτικαὶ ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ. — **μνηστήρων τῶν μὲν** = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — **σκέδασις** = διασκορπισμός (*σκεδάννυμι*). — **σκέδασιν θεῖη**· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμὸν, νὰ δυναθῇ ν' ἀποπέμψῃ τοὺς μνηστῆρας. — **δώματα** = ἀνάκτορα. — **τιμῆ** = ἀξίωμα. — **οἴσιν**· κτητ. — **ἀνάσσω** = βασιλεύω, κυβερνῶ. — **τὰ φρονέων** = ἐνῶ ἔκαμνε αὐτὰς τὰς σκέψεις. — **μεθήμενος** = καθήμενος μετὰξ. — **εἰσορῶ** = βλέπω. — **ἰθὺς** = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — **νεμεσῶμαι** = ἀγανακτῶ (*νέμεσις* = δικαία ἀγανάκτησις). — **δηθά**· 49. — **ἐφρεστάμεν** = ἐφρεστάναί. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — **ἔλε**· εἶλε = ἔπιασε, ρ. *αἰρῶ*. — **δεξιτερός** = δεξιός (Λασ. *dexter*). — **ἐδέξατο** = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος· 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομιζόνται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο· ὄτων = οὐτινος. — ὄττεό σε χρῆ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντι ο : Οὐλυμπος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρατ. -εν (-εσαν) : πρότιθεν (πρὸ(ε)-τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντι ε : ξεῖνος (ξένος).

— Συναίρεσις ε + ο εἰς εϋ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀνωνομίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εαι : φιλήσει (φιλήση), μυθήσει (μυθήση).

— Ἰωνικὸν η ἀντι α : κρητήρ (κρατήρ).

— Ἡ πρόθεσις εἰς εἰς Ἰωνικὸν τύπον : ἐς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρχείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἔφθανέ τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοάν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίονων καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἐνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὀπαιῖον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιοῦμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — χάλκεον ἔγχος : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρείχαλκον. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολύ μαλακόν. Ἐγχος ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
 (κονταριού), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο ὀξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοί. — **Τάφος :**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **Πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσοὺς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **Θεράποντες :** Πι-
 θανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεύς. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὄρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου 119 - 124
 ν᾽ ἀναγνωρισθῆ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἐλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ
 τοὺς ὀμηρικούς χρόνους.

125 - 143

α) ὤς· 96. — ἤγεῖτο = προηγήθη, διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ξένον. —
 ἔσπετο· ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — ὅτε δὴ = ὅτε πλέον. — ῥα = φυ-
 σικὰ. — ἔσαν· 12. — δόμος· 83. — μακρός· 54. — δουροδόκη = θήκη
 τῶν δοράτων (δοῦρον + δέχομαι). — εὐξοος = ὁ τελείως λελεασμένος,
 στυλπνός. Ἐπίθ. ξυλίλων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — ταλασίφρων· 87. —
 εἶσεν = ἔβαλε νὰ καθίσῃ (ἔλλειπτ. ἄθρ. εἶσα). — ὑπὸ = ὑποκάτω. —
 λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστρώνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῇ λιτὶ καὶ αἰτ. τὴν λίτα). — πετάσσας· ρ. πετάννυμι
 = ἀπλώνω. — καλὸν δαιδάλεον· προσδιορ. θρόνον. — δαιδάλεος = τε-
 χνικὰ στολισμένος (Δαίδαλος). — ὁ θρῆνυς = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ὁ κλισμὸς = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (κλίνω). — ποικίλος· πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὕλικά, πλου-
 μιστός. — ἔκτοθεν = εἰς ἀπόστασιν. — ἀνιάσμαι = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὄρυμαγδός = ὄρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἄδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξύ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὐρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νύκτα τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θεραπευτὴς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περί τι). — προχόψ· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν· ἢ πρόχοος (πρὸ + χέω) = κανάτι μὲ προσζέγον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβης-τος = λεκάνη τοῦ νυψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαῖνον σκοπὸν = διὰ νά... — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θεραπευτὴς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιά καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπέρτερος, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρεῖων = κρεάτων (κρεάων - κρεέων). — πίνακες = πινάκια. — ἀείρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφι(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). — κύπελλον = ποτήριον. — θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). — ἐπώχετο = ἤρχετο κατὰ διαλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπαναλαμβανομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκριμένοι τύποι δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας : σφι(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχαίρια οὔτε πηροῦνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμωρικοῦ ἀνακτόρου (σκευὴ καὶ ἐπιπλα), β) εἰς τὴν περιποίησην τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγῆνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειράν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρέτρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφρονίᾳ

(παραηγέω καὶ παραηγνέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = καλαθάκι τοῦ ψωμοῦ. — **ὁ κοῦρος** = νεαρὸς ἀνὴρ, παλληκάρι (θηλ. ἡ κούρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γερμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειαρ-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὄνιημι = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις -ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ-εσθίω, ἐδώδιμος Λατ. edo). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. ἵημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρχηστὺς-ύος** = χορὸς. — **ἀναθήματα** = ἀπαράιτητα συμπληρώματα. — **δαίς-δαιτός** · 26. — **ἐν χερσὶ . . Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥὰ** = βεβαίως. — **αἶδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν** · ἐπίρ. = ὠραῖα.

β) Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : ἔρος (ἔρωσ).

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄιδω : αἶδω

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰχμαλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὁποῖαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνῆκον εἰς τὴν ἰδιαίτεραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ὄδῃν καὶ χορὸν. Ὑπῆρχον εἰδικοὶ αἰοῖδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φήμιος, οἱ ὁποῖοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ αἰοῖδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ *κιθάρα* ἢ ἡ *φόρμιγξ* ἦτο τετραχορδὸν ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου *περικαλλέα*.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις** · 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοίατο - πεύθοιντο** · ρ. *πεύθομαι* = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (*πενθάνομαι-πεύσομαι*).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νεμεσῶμαι = θυμῶν, προσβάλλομαι·
 πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θά σοῦ εἰπῶ. — κεν· τὸ ἀορι-
 στολογ. ἄν. — μέλει· 151. — ρεῖα = εὐκόλα πράγματα (ρήδια, ῥά-
 δια). — βίотος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νήποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδου αὐτοί. — ἔδω = τρώγω· πρβ. 150. — δή
 που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σαπίζω. — ὕμβρος = βροχή. —
 ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς - ἄλδς =
 θάλασσα (ἄλας, ἁλιεύς, παράλιος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντικ. ὀσῆ.
 εἶ γε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν. — ἰδοῖατο = ἴδοιντο. — ἀρησαῖατο = ἀρήσαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἶτ. τοῦ κατὰ τι. — ἀφνειός = πλού-
 σιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). —
 θαλπωρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). —
 φῆσιν = φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δέ ὄλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐλικρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πόθεν, ἀσύν-
 δετον = ποῖός, ἀπὸ ποῦ; — εἰς = εἶ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίτω, τέκνον). — εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ τι = διότι πάντως
 δέν... — οὐ τι = οὐδόλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἠέ-ἠ = ἦ-ἦ. — νέον· ἐπίρρ. = νεωστί, διὰ
 πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι· πρόσ. — ἐσσί = εἶ. — πατρῷός
 ἐσσι ξεῖνος = συνδέσσαι διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενν. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοῖατο,
 ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀρίστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινώ-
 μενον καὶ ἐσσί.

— Παρατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς σκεύη, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινῆ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὕλικά καὶ ἐποικίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὕφαντικὴν καὶ ποικιλιτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουμένου καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. **Ξένος** λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — **τοιγάρ** = ὡρι-
σμένως. — **ἀτρέκείως**· 169. — **ἀγορεύσω τοι ταῦτα** = θὰ σὲ πλη-
ροφορήσω δι' αὐτά. — **δαίφρων**· 48. — **εὐχομαι εἶναι**· 172. — **ἀτάρ**
= αὐτάρ· 9. — **φιλήρετμος** = ὁ ἀγαπῶν τὴν κοπιλασίαν (*φιλῶ + ἐρε-
τμῆ* = κουπιῶ). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — **ᾧδε**· ὅπως ὑπέθεσε καὶ
ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν ἡδὲ ἐτάροισιν ἤτοι μὲ ἰδιό-
κτητον πλοῖον. — **κατήλυθον**· κατήλυθον = κατέπλευσα. — **οἶνοψ** = ὁ
ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασσωπός καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. —
ἀλλόθροος = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (*ἄλλος + θρόος*). —
μετὰ χαλκῶν = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — **ἄγω** = φέρω. — **αἶθων** =
στυλπνός (*αἶθω* = καίω, λάμπω· (*αἶθουσα, αἶθλοψ αἶθῆρ*). — **ἦδε**·
δεικτ. = ἐδῶ δά. — **ἔστηκεν** = εἶναι ἠγγυροβολημένη. — **ἐπ' ἀγροῦ** =
εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — **νόσφι** = μακρὰν, ἔξω. — **ὕληεις** = δασώ-
δης (*ὕλη* = δάσος). — **ἐξ ἀρχῆς** = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. —
εἰπέρ τε... ἦρωα· σειρὰ λέξεων : *εἰ πέρ τε ἐπελθὼν εἴρηαι γέροντα
ἦρωα Λαέρτην* = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης... — **εἶρομαι** = ἐρω-
τῶ. — **ἦρωας**· ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἠγεμόνων. — **οὐκέτι**· συναπτ. πρὸς
τὸ ἔρχεσθαι. — **ἀπάνευθεν** = μακρὰν, ἔξω. — **ἐπ' ἀγροῦ** = εἰς τὴν ἐξο-
χίην. — **πήματα πάσχει**· 49· ἐδῶ = τάλαιπωρεῖται. — **ἀμφίπολος**· 136.
βρωῖσις = φαγητὸν (*βιβρώσκω*). — **παρτιθεῖ**· παρατίθησι = παραθέτει.
εὐτ' ἂν = ὅταν. — **τὰ γυῖα** = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. —
ἐρπύζω· ἔρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἄδυναμίας ἢ ἀπὸ κόπωσης. —
ὁ γουνός = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (*γόνυ, γωνία*). — **ἄλωη οἰνόπεδος** =
ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. **δὴ γὰρ** = διότι ἀκριβῶς. — **ἐπιδήμιος** = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμω, εἰς τὴν πόλιν του. — **νύ(ν)** = βεβαίως. — **ἡ κέλευθος** = ὁ δρόμος· βλάπτουσι κελεύθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του. — **οὐ πω... ἀλλ' ἔτι** = δὲν ἀπέθανεν ἀκόμα, ἀλλά... — **ζωὸς** = ζωντανός. — **πού** = καθὼς πιστεύω. — **κατερύκεται**· παθητ. τοῦ κατ-ερύκω· 14. — **χαλεπὸς** = σκληρὸς, κακός. — **ἔχω** = κρατῶ, κατακρατῶ. — **ἐρυκανόω**· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω. — **ὤς** = ὅπως. — **βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ** = ἐμπνέουσι. — **τελέεσθαι**· μελλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι. — **οὔτε τι ἔων** = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι. — **οἰωνός** = πτηνόν (Λατ. avis, οἰωνός). — **οἶδα οἰωνῶν** = καταλαβαίνω ἀπὸ αἰωνούς. — **σάφα** = σαφῶς. — **δηρόν**· δηθά· 49. — **πατρίς αἴη**· 75. — **οὐδ' εἴ πέρ τε** = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα. — **ἔχῃσι**· ὑποκμ. δεσμά καὶ ἀντικμ. τὸν Ὀδυσσεά. — **φράζομαι** = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον. — **ὤς κε** = διὰ νά... — **στ.** 206 εἰς στ. 169. — **εἰ δὴ** = ἐὰν τῷ ὄντι. — **τόσος** = τόσον μεγάλος. — **αἰνῶς** = καταπληκτικά. — **ἐπεὶ θαμά...** Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδύσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου. — **θαμά**· 143. — **τοῖον** = ἔτσι συγγά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι. — **μίσγομαι** = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι. — **πρὶν ἀναβήμεναι** = πρὶν ἐπιβιασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ. — **ἔβαν· ἔβησαν** = μετέβησαν. — **κοῖλος** = κουφωτός. — **ἐκ τοῦ**· 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ *παραιτί-θημι* = *παρτιθεῖ*.

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέμ. ἐλθθ-(ἐλήλυθα) : ἤλυθον.

γ) **οἰνοψ πόντος** :: Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάρους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀνταναικλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθύ χροῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου. — **ἐς Τεμέσην** : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπααραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἢ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγαλόνησος ἤτο ὀνομασθῆ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της. — **σίδηρος** : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1100 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἤτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψιν του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῆ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων. — **Ρεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινήν Ἰθάκην. — **μάντις** : Ἡ μαντική ἦτο ὀρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐτελεῖτο μὲ τούτους ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντική ἦτο ἢ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἢ πτῆσις μόνον καὶ ἢ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν). — **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν. — **ἠῦδα**· **αὐδάα** = ὀμιλῶ. — **τοιγάρ**· 179. — **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐννι : ἕπως καὶ οἱ ἄλλοι. — **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ**· ἀντίθεσις. — **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε. — **γόνος** = γέννησις, καταγωγὴ. — **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς. — **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι**· τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἄς ἡμῶν δά. — **τευ** = τινός. — **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα. — **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσα εἰς τὰ ἀγαθὰ του. — **ἔτετμον** = ἐπέτυχα, εὐρήκα (ἐλλειπτ. ἀόρ.). — **ὄς** = οὗτος. — **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη). — **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου. — **ἐρεεῖνω** = ἐρωτῶ. — **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Ἰηλ. μετριάζει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἂν ἔλεγεν : ἡ ἐρώτησις σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μέν**· βεβ. = πάντως. — **νώνυμνος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα). — **ὀπίσσω**· χρον. = εἰς τὸ μέλλον. — **θῆκαν**· τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν. — **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα. — **ἐγένεατο** = ἐγέννησε. — **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152. — **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος. — **ἐπλετο**· ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖ ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατατικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστῆρες εἶχον παύσει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰδῶν. — **τίπτε**· κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη. — **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας. — **γάμος** = ἐορτὴ γάμου. — **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του. — ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι. — ὑπερφίαλος· 134. — δοκέουσί μοι = μοῦ κάμουν τὴν ἐντύπωσιν. — δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον. — νεμεσσήσαιτό κεν· 119. — αἴσχεα = ἀπρέπεια. — πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213). — μετέλθοι = θὰ ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230-251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκφραστοῦ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ. — ἄρ(α) καὶ ῥὰ = λοιπόν. — δὴ μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο. — ἀφνειός· 165. — ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος. — ὄφρα· χρον. = ἐφόσον. — ἐπιδήμιος· 194. — ἐβόλοντο = ἐβούλοντο. — μητιᾶω = σκέπτομαι (μῆτις = σκέψις). — θεοὶ κακὰ μητιόντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοί. — ἄιστος = ἄφαντος (α + ἰδεῖν). — περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον. — ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνομαι, ἄχ). — δάμη· δάμημι-δάμημαι = ἀφανίζω-ἀφανίζομαι. — δῆμος· 103. — ἡέ· 175. — τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυπέω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι). — τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη. — τῷ· δτι. χρόνον = τότε. — τύμβος = μνήμα. — ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε. — καὶ ὧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἑαυτόν. — ὀπίσω· 222. — νῦν δέ· 166. — ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος). — ἄρπυιαί = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλαι (ἀρπάζω). — ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη. — οἶχεται = ἔφυγε, πάει. — ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι). — γόος = θρήνος. — κάλλιπεν = κατέλιπεν. — οὐδέ τι = καὶ δέν. — στεναχίζω = στενάζω (ἐκτενέσθ. τύπος τοῦ στένω-στενάχω). — οἶον· 13. — νύ· νῦν = τώρα. — τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά. — τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέγγη, τέκτων). — ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες. — ὕληϊς· 186. — κραναός = τραγὺς, βραχάδης (κρανίον, κέρας, κράνος). — κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων. — μνάομαι· 39. — τρύχω = βασιανίζω, φθείρω. — στυγερός = μισητός. — τελευτήν ποιῶ = δίδω τέλος. — φθινύθω = ἀφανίζω, ρημάζω (φθίνω). — τάχα δὴ = ὠρισμένως γρήγορα. — διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τις-τινός: τεῦ.

— Αἰολική χρῆσις τοῦ υ ἀντὶ ο: ῥόνυμος (ὄνομα ἀντὶ ὄνομα).

—'Αφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως κατὰ μετὰ τοῦ ἀρχτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : κάλλιπεν (κατ-λιπεν.).

γ) ἔρανος : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ τὴν συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφοράν των εἰς τρέφισμα. Ὁσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγένετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος** : Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις σῆμα, ἧτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί** : Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι** : Προσωποποιήσις τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικὰ ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὠκυπέτη. — **ἄριστοι** : Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ βασιλεῖς. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος** : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεως.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανακτῶ. — ἐπαλαστήσασα' τροπ. μτγ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστῆρων). — **ὦ πόποι** · ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλὸν** = πολὺ. — **δεύομαί τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἡ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη** · ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χεῖρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (ἐφίημι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον· 103. — **εἰ σταίη** · ἡ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα... — **ἡ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε**· δυῖκ. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα**· τοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρώτην φοράν. — **ἀνιόντα**· χρον. μτγ. ἀνεμι = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπό·

οἶχομαι = μεταβαίνω. — **θοός** = ταχύς. — **φάρμακον ἀνδροφόνον** = δηλητήριο θανατηφόρον. — **δίζημαι** = ἀναζητῶ. — **ὄφρα οἱ εἶη** = ἵνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ τὸ εἶχῃ. — **ἰός** = βέλος. — **χρίεσθαι** = διὰ τὸ ἀλείφῃ. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — **χαλκήρης** = χάλκινος (*χαλκός + ἀρ-ἀραρίσκω* = προσαρμόζω). — **ὁ μὲν** ὁ ἴδιος. — **ῥα** = βεβαίως. — **νεμείζομαι** = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — **αιὲν** = πάντοτε· *αιὲν εὐόντες* = αἰώνιοι. — **φιλέεσκε**· θαμιστ. τύπος τοῦ *φιλέω* = ἠγάπα πάντοτε. — **αινώς** = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — **ὀμιλήσειεν**· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : *εἰ σταίῃ ὀμιλῶ* = συναντῶ. — **ὠκύμορος** = ταχυθάνατος (*ὠκός* = ταχύς + *μόρος*). — **πικρόγαμοι γενοίατο** = θά ἔκαμαν ἕνα πικρὸν γάμον. — **ἦ τοι μὲν** = βεβαίως. — **ἐν γούνασι θεῶν**· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — **ἦ... ἦε**· ἐπέξῃγγ. τοῦ *ταῦτα*. — **ἀποτίνομαι** = ἐκδικοῦμαι· πρβλ. 43 *ἀποτίσεται* ὑπτκτ. μετὰ τοῦ *κεν* = ἄν. — **οὐκί** = οὐχί. — **φράζομαι**· 205, 273. — **ἄνωγα** = προτρέπω· πρμ. μὲ σημ. ἐνστ. — **ὅπως κε (ν) ἀπόσσαι**· πλγ. ἐρώτ. *ἀπωθοῦμαι* = ἐκδιώκω, ἀπομακρύνω. — **εἰ δ' ἄγε νῦν** = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — **ξυνίημι** = ἀκούω προσεκτικῶς, καταλαβαίνω. — **ἐμπάζομαι μύθων** = προσέχων παρακολουθῶ λόγους.

272 - 278. **ἀγορή**· 90. — **ἥρωες**· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — **πέφραδε**· πρμ. τοῦ *φράζω* = λέγω· ὁ πρμ. δηλοῖ, ὅτι ἢ πρᾶξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεи. — **ἐπιμάρτυροι** = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — **σκίδναμαι**· *σκεδάννυμαι* = σκορπίζομαι. — **ἄνωχθι**· προστακτ. τοῦ *ἄνωγα*. — **μητέρα δέ... ἴτω** = ὕσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἃς πάη. — **ἐφορμᾶται** = παρακινεῖ. — **γαμέεσθαι** = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. — **ἄψ** = ὀπίσω. — **μέγα δύναμαι** = ἔχω μεγάλην ἰσχύν. — **οἱ δέ** = οἱ ἐν τῷ πατριῶ της οἴκῳ. — **τεύχω γάμον** = κάμνω γάμον. — **ἀρτυνέουσι**· μέλλ. τοῦ *ἀρτένω* = ἐτοιμάζω. — **τὰ ἔεδνα** = προικιά· ἴδε πρμ. — **ἔοικε** = ἀρμόζει. — **παιδός**· ἢ *παῖς* = ἢ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — **ἐπεσθαι ἐπὶ παιδός** = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθης ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ *κεν* (= ἄν) : ἢ *κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσαι*.

— Δευτερόκλιτος τύπος τοῦ *πολύ* : *πολλόν*.

— κ ἀντὶ *χ* (Ἴων.) : *οὐκί*.

γ) ἔχων πῆληκα... : Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφινεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐστερεώοντο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). Ἡ ἄσπις τῶν ὀμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἦ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο παλαιότερον καὶ κατεσκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ παραστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὄμου διὰ τελαμῶνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσχηματίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὁ ὀμφαλὸς (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀποτελεῖτο ἐκ ξύλου (δόρον = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121 ἔγχος. — **Ἐφύρη** : Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἥλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτίαν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς υποθέτουν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἠλεικῆς πόλεως, ἣτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερὰ τῆς βότανα. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διήλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — **Μερμερίδης** : Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἐγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησεν τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — **πατὴρς μέγα δυναμένοι** : Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰσάριος καὶ κατοῖκε εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρς τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταίμῆστρας. — **τὰ ἔεδνα** : Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστήρ ἔδιδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἐπειτα ἐλεπτύνθησαν τὰ ἦθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρᾶ τῆς ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θὰ σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω. — **αἶ κε** = ἐάν. — **πίθηαι** = ὑπακούσης (ἔπιθον, πείθω.). — **ἄρσας**· ἀραρίσκω νῆα = καταρτίζω, ἐτοιμάζω πλοῦτον. — **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος 181). — **εἰκόσιν** = εἴκοσιν. — **πευσόμενος**· 94. — **δὴν· δηθά**· 120. — **οἰχομένοιο**· 135. — **βροτός**· 32. — **ἡ ὄσσα** = φῆμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προσερχομένη ἐκ Διός. — **μάλιστα** = συχνότατα. — **τὸ κλέος** = ἡ εἰδήσις. — **εἴρομαι**· 188. — **ὄς**· δεικτ. — **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος. — **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοὺς θώρακας. — **βίοντον· νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θὰ γυρίσῃ. — **ἦ** = βεβαίως τότε. — **τροχόμενος περ'** ἐναντ. μτχ. **τροχόμαι** = ὑποφέρω. — **μηδ' ἐτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**. — **δὴ** = τότε πλέον. — **σῆμα χέω** = γίνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κενотаφίου. — **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ἔπλα ἴδια. — **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρὸν. — **ἔοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖξαι** 293 - 305. **ἔρξης**· ἔρδω = πράττω. — **φράζομαι** = σκέπτομαι· **φράζεσθαι**· ἀπρμφ. μὲ σημασίαν προστακτ. — **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε. — **ὄπως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά. — **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερὸν ἀγῶνα μὲ αὐτοὺς (ἀναφανδόν.). — **οὐδέ τι** = καὶ οὐδόλως. — **νηπιάας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδιαρίζω. — **τηλίκος** = τόσον μικρός. — **αἰώ** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά. — **πατροφονῆα** = τὸν φονέα τοῦ πατρὸς του. — **δολόμεντις· ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μητις = σκέψις). — **κλυτός** = ἀκουστός (κλύω = ἀκούω). — **ἔκτα**· ἀόρ. τοῦ κτείνω. — **φίλος**· κλητκ. — **ἄλκιμος** = δυνατὸς (ἀλκή = ρώμη). — **ἔσσο(ο)**· προστ. τοῦ εἰμί β' πρόσ. — **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψέ + γεν· γενε·). — **εὐ λέγω** = ἐπαίνῶ, ἐγκωμιάζω. — **θοή**· 260. — **ποῦ** = ὡς φαντάζομαι. — **ἀσχαλάω**· **ἀσχάλλω** = στενοχωροῦμαι. — **μένοντές με** = ἀναμένοντές με. — **σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (μέλει μοι· στ' 151). — **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ. τοῦ εἰμί : ἔσσο.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : εἰκόσι.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) **εἰκοσόροιοι**, ἐνῶ τὰ πολεμικά **πεντηκόντοροιοι**. — **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιοῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέρματος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσό-
τερον, ἐκαλύπτετο μὲ **χάλκινα ἐλάσματα** (*γύαλα*)· διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ **χαλκοχίτωνες**. — **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηνᾶ συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμῆσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρός του **χέων σῆμα**, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε παρῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμῆσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικὰς τιμὰς. Περὶ **τύμβων καὶ σημάτων** βλ. στ. 239. Περὶ **κτερέων** βλ. εἰσαγωγὴν.

306 - 324

α) 306 - 313. **στ. 306** = 213. — **ἦτοι** = ὄρισμένως. — **φίλα φρο-
νέων** = ἀπὸ φιλικὴν διάθεσιν. — **ὥς τε** = καὶ καθὼς. — **λήσομαι**·
57. — **ἄγε νῦν**· μὲ παρακελευσμ. **σημ.** = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. — **ἐπιμένω** = μένω **ἀκόμα**. — **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσαι
βιαστικὸς εἰς τὸ ταξίδι σου. — **ὄφρα**· τελικ. = ἵνα. — **λοεσσάμενος** =
λουσάμενος. — **τεταρπόμενος** = **ταρπόμενος**· μ. ἀόρ. β' τοῦ **τέρω** μὲ
ἀναδιπλ. — **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ φίλος 60. — **κίω**
= πορεύομαι· 22. — **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά. — **τι-
μήεις** = πολῦτιμος. — **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς
ἀναμνηστικὸν (*κεῖμαι*). — **ἐξ ἐμεῦ**· ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον. — **κατερύκω**· 14. — **λιλαί-
ομαι**· 15· μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σημαντικόν. — **ὁδοῖο** = νὰ ἐξακο-
λουθῆσω τὸν δρόμον μου. — **ὄττι κε**· ὅτι ἂν = ὅ,τι δήποτε. — **ἄνωγα**·
269. — **αὔτις ἀνερχομένω** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — **δόμεναι**· δοῦ-
ναι ἀπρρ. μὲ **σημ.** προστακτ. — **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου. — **καὶ
ἐλών** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ὄρνις ὡς** = καθὼς πτηνόν. — **ἀνόπαια**· ἐπίρρ. Κυρίως
αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγ-
γίτου (*τὸ ὄπαιον*). — **διέπτατο**· διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — **τῷ
δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — **μένος** =
τόλμη. — **ξ** = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17). — **πάροιθεν** = ἔμπροσθεν,
προηγούμενος. — **φρεσὶν ἦσι**· *εἰαῖς φρεσὶν* = εἰς τὸν νοῦν του. — **θάμ-
βησεν**· θαμβέω = μένω ἐκθαμβος. — **οἶσατο**· οἶομαι = διαισθάνομαι,

ἀντιλαμβάνομαι. — **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν. — **ἐπώχето**· ἐποίχομαί τινα = πηγαίνω πρὸς τινα. — **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεούς. — **ὁ φῶς - φωτὸς** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μεσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε** + **ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. "Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλούσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμώτατα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελεῖ, ὄπλα κ.τ.τ.). — **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ἀπαιίου καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πραγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν. — **αείδω**· 154. — **περικλυτὸς** = περίφημος (κλυτὸς 300). — **ἦατο**· ἦντο, ἦμαι = κάθημαι. — **λυγρός** = θλιβερός. — **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν. — **ὑπερωιόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφύου. — **θέσπις** (θεός + ρίζ. σελ., πρβλ. ἐγγεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν. — **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ᾄσμα. — **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε. — **περίφρων** = συνετός. — **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου τῆς. — **οἶος**· 13. — **ἄμα** = μαζί. — **στῆ ῥα** = ἐστάθη. — **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγιῶν ζύλον τῆς θύρας. — **τέγος** = τὸ ἐστεγασμένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον. — **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς. — **πδητοῖο**· εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένον = καμωμένου, κτισμένου. — **ἄντα** = ἐμπρός. — **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου τῆς. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ. — **λιπαρόν** = λαμπρόν, πολυτελές. — **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω). — **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκάτέρωθεν αὐτῆς. — **κεδνὸς** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ**· βεβαιτ. — **θελκτήρια** = ᾄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά. — **κλείω** = κλείω, κλειῶ = ὑμνῶ. — **σφίν**· ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἶειδε. — **παρήμενος** = παρακαθήμενος. — **ἀποπαύε (ο)** = παῦσε. — **λυγρός**· 327. — **τείρω** = διατρυπῶ, κατατρώγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά. = **μάλιστα** — περισσότερο ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας. — **καθίετό με** = μ' ἐπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοῖν κεφαλῆν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρὺ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραρίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νοῦς του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίουν. — ποθί· ποῦ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοποιός (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεις γίγνεται τι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τὴν· δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλείζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηγεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φῶς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομίζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλεὺς (ἵσταμαι). — ἡλακάτη = ἡ ρόκα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἀνδρесси μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστὶ = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἶ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὕπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λῆγγον εἰς ντ : ντεσσι : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματισμὸς συμφώνων : κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρὸν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποῖον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποῖον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἄντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίλι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προσημνητικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.π. βλ. εἰσαγωγὴν. — καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος: Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσσεια, Ἑλλάς ὀνομάζεται σχεδὸν ἡ Στερεὰ, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — Δαναοί: Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἑλληνας καὶ Δαναούς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — ἢ τις νεωτάτη ἀκούοντεσσι ἀμφιπέληται: Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἀκροαταὶ προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσώτερον ἐπίκαιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παραινέσεως τῆς Ἀθηνᾶς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερεῖς ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὖτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τά τ' ἄλλα = καὶ εἰς κάθε ἄλλῃν περίστασιν. — εὐπλόκαμος· α 86. — εἰπεῖν· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστ. — νημερτέα βουλήν· α 86. — 31 = α 87. — πομπή = ὁδηγία, συνοδεία. — σχεδίη = προχειρῶς κατασκευασθὲν πλοῖον. — πολὺ-δεσμος = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — πῆμα· α 49. — ἡματι εἰκοστῶ = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — ἐρίβωλος = μὲ πολλοὺς βῶλους, εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπιθ. τῆς γῆς. — ἀγγχίθεος = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἄγγχι = ἐγγὺς + θεός). — γέγασα = γέγονα (ρ. γίγνομαι). — περὶ κῆρι = μὲ τὴν καρδιά των, μὲ πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδιά). — θεὸν ὡς· ὡς θεόν. — ἄλις = ἀρκετά, ἀφθονα. — ἐσθῆς· α 165. — ἐξήρατο· ρ. ἐξάροννμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — ἀπήμων = ἀβλαβῆς (ἀ + πῆμα). — λαχῶν· λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — ληῖς-ίδος = λάφυρα. — ἡ αἶσα =

τὸ μερίδιον. — ὥς· δεικτ. — οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του. — ὑφόροφος = με ὑψηλὴν ὄροφὴν.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη. — ἀπίθησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε = δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητας. — διάκτορος Ἀργεῖφόντης· α 38, 84. — αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως. — ἐδήσατο· α 96. — ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκός (α + μ(β)ροτός). — μίν· α 95. — ἡμὲν - ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καὶ-καί. — ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. προβλ. ξηρὰ (γῆ). — ἀπείρων-ονος = ἀπέραντος (ἄ + πέρας). — ἄμα πνοιῆς = μαζὶ με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος. — τῆ· ἀναφορ. δοτ. ὄργ. — θέλω = μαγεύω. — τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους. — ὑπνάω = κατέχομαι ἀπὸ ὕπνου. — κρατὺς = κραταῖός. — ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πατῶ τὸ πόδι, φθάνω. — ἔμπεσε = ἔπεσεν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῆς θαλάσσης. — σεύομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα. — λάρος = τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὁ γλάρος. — ὁ ὄρνις· α 320. — κόλποι ἄλως = τὰ κοιλώματα τῆς θαλάσσης. — ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ δὲν ἴσχυάζεται ποτέ. Ἐπιθ. τῆς θαλάσσης. — ἀγρώσω· ἕτερος τύπος τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω. — δεύω - ομαι = βρέχω - ομαι. — ἄλμη = ἄλμυρὸ νερό. — ἴκελος = ὅμοιος. — πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀπελείωτα κύματα. — ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπὶ.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μεσ. φωνήν : ἔφατο .

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἐσμι - ἐσσι - ἐστί .

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολὺς κατὰ τὴν γ' κλίσην : πολέες - πολέα (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερῆνι : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα. Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, καυχόμενοι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι). — λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἶσαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιράζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβαίως τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσσωσε, διότι δὲν ἤλθεν ἀπήμων. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου (ἴδε α 1 - 10, πργμ. σημ.). — πολέεσσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπιθετον πολὺς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυμαινομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοῦσαν** = μεμακρυσμένην. — **ένθα**· χρον. — **ιοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = προς την ξηράν. — **ήιεν**· πρτ. του έιμι-ήει. — **όφρα**· χρον. = έως ότου. — **σπέος**· α 15. — **τῷ**· αναφορ. τῷ ένι = εν τῷ όποιῳ. — **ναίω**· α 51. — **τέτμεν**· α 218. — **έσχαρόφιν**· πτ. γεν. έσχαρά = έστία. — **όδμη** = όδμη (όζω, όδωδα). — **ή κέδρος**· δένδρον όμοιον με την έλάτην. — **εὐκέατος** = που σχίζεται εύκόλως (κεάζω = σχίζω). — **τό θύον** : κυπαρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαίομαι** = καίομαι (δάς, δαυλός). — **αοιδιάω** = τραγουδῶ. Έκτεν. τύπος του **αείδω** (αοιδή). — **ή όψ-όπος** = ή φωνή. — **έποιοχoméνη ιστόν** = πηγαινοσερχομένη εις τον άργαλειόν της. — **ή κερκίς** = ή σαίτα. — **ύλη**· α 186. — **τηλεθόωσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' άναδιπλ. τύπος του **θάλλω**). — **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή αίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = που άπλώνει τά πτερά της (τανύω = τεντώνω). — **ευνάζομαι** (ευνή) = κοιμῶμαι· επί πτηνῶν = κουρνιάζω. — **ό σκῶψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίέραξ. — **ή κορώνη** = ή κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι έκτείνει την γλῶσσαν, δια νά φωνάξη· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῆ με τὸ νεολλ. φωνακλοῦ. — **εινάλιος** = θαλασσινός (εν άλί). — **τῆσι μέμηλεν** = που άγαποῦν τά τῆς θαλάσσης, μέλει μοί τι = με άπασχολεῖ κάτι. — **ή δέ αύτου** = και νά έδῶ... — **ή ήμερίς** = κληματαριά. — **ήβώωσα**· ήβάω = είμαι εις την άκμήν της ήλικίας μου· ήμερίς ήβώωσα = κλύμα θαλερόν. — **τεθῆλει· θάλλω** = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο**· τανύομαι = άπλώνομαι. — **έξείεις**· α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διανγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναι άλλυδις άλλη** = έστραμμέναι ή κάθε μία προς άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (επίρρ.) = γύρω. — **μαλακός**· δια την πολλήν χλόην. — **θήλεον** = έθαλλον. — **ένθα**· τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα αυτά, δηλ. άπό τόσην φυσικήν καλλονήν. — **θηήσαιτο**· θεάομαι = θεωρῶ μετὰ θαυμασμοῦ, θαυμάζω. — **ῆσιν**· κτητ. = έαίς φρεσίν = εις την ψυχήν του.

β) Διατήρησις του **δ** πρὸ του **μ** **όδμη** (**όσμη**).

— Κατάληξις αρχαίων πτώσεων : **οφι** (**ν**) : **έσχαρόφι** (**ν**), **δακρυόφιν**.

— Αιολικός τύπος του **τέσσαρες** : **πίσυρες**.

γ) τὴν νῆσον· α 50, 85. — πόντος ἰοειδής : Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανοῦν χροῶμα (σὰν λουλάκι), τὸ ὅποσον λαμβάνει ἐνίοτε ἡ θάλασσα. — ἰστόν ἐποιοχόμενη : Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτον πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί.... Ἡ περιγραφή θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὀραιοτέρα τεμάχια τοῦ Ὅμηρου. Προσέξτε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσης τοῦ κάλλους ;

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον. — ἐῷ θυμῷ = μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν του. — εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσα. — ἄντην ὀρῶ = ἀντικρῦζω. — οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — δῖα θεάων· α 14. — γάρ τε· καὶ γάρ = διότι, ἄλλως τε δέν. — ἀγνώως-ῶτος = ἀγνωστος. — πέλομαι = εἰμί. — οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἄν. — ἀπόπροθι = μακρὰ. — ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — οὐδέ = ἀλλὰ δέν. — μεγαλήτωρ - ορος = μεγαλόκαρδος (μέγας + ἦτορ). — ἔτετμε· α 218, ε 58. — ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρῖν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — στοναχῇ = στεναγμός (στενάχω, στένω). — ἐρέχθω = σπαράσσω, βασανίζω. — ἀτρύγετος· ε 52. — δερκέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (θαμιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω). — λείβω = χύνω.

85 - 91. ἐρεεῖνω = ἐρωτῶ. — ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίστη. — φαεινός = φωτεινός, λαμπρός (φάος - φῶς). — σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — τίπτε· τί ποτε = διατί ἄραγε. — χρυσόρραπισ = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (ῥάπ - ράβδος). — εἰλήλουθας = ἦλθες αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστός καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἔκφρασις ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — πάρος· α 21. — θαμίζω = ἐρχομαι συχνά. — αὐδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (πρβλ. μετηῦδα, προσηῦδα). — φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — τελέω = ἐκτελῶ. — ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269. — εἰ... γε = ἐὰν βεβαίως. — τετελεσμένον = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ τώρα = δυνατὸν. — **ἔπεο**· προστ. τοῦ ἔπομαι. — **προτέρω** = παρέχει. — **πὰρ θεῖω τοι** = νὰ σοῦ παραθέσω. — **ξείνια** = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. **ἄμβροσίη** = τροφή θεῶν. — **πλήσασα**· *πίμπλημι* = γεμίζω. — **κέρασσε** = ἡτοίμασε εἰς τὸν κρατῆρα (*κεράννυμι*). — **νέκταρ** = ποτὸν τῶν θεῶν. — **ἦσθε**· ἔσθω - ἐσθίω. — **ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ** = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ φαγητὸν (*ἀραρίσκω* = συναρμύζω, στερεώνω).

97 - 115. **εἰρωτᾶς... θεόν**· σειρά λέξεων : *εἰρωτᾶς* (σὺ) *θεά με θεὸν ἐλθόντα* = ἐσὺ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἕνα θεὸν σχετικῶς μὲ τὸν ἐρχομὸν μου. — **νημερτέως**· ἐπίρρ. τοῦ *νημερτής*· α 86. — **ἐνισπῆσω**· μέλλ. τοῦ *ἐννέπω*· α 1. — **κέλευαι**· *κέλομαι* *κελεύω*. — **ἠνώγει** = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διός· *ἄνωγα*· α 269. — **ἄσπετος** = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ + ρίζ. σεπ-). — **ἄγχι**· α 157. — **ἱερά ρέζω**· α 47. — **ἔξαιτος** = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — **μάλ' οὐ πως ἔστι** = δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ κανένα τρόπον. — **νόος** = σκέψις, ἀπόφασις. — **αιγίοχος** = ὁ Ζεὺς ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — **παρεξελεθῆν**· *παρέξιμι* = παραβαίνω. — **άλιώω** = ματαιώνω (*ἄλιος* = μάταιος). — **τοι παρεῖναι**· *εἶναι παρὰ τοι* (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — **διζυρός** = πολυπαθής, δυστυχῆς (*διζύς* = συμφορά). — **ἀποπεμπέμεν** = ν' ἀφήσῃς ἐλεύθερον. — **ὅττι τάχιστα** = ὡς τάχιστα. — **αἴσα**· ε 40. — **τῆδε** = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — **ἀπονόσφιν**· ἐπιτατ. τοῦ *νόσφιν* = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδετ. τῆς ἀναφορ. ἀντων. ὅστις : **ὅττι** (ὅ,τι).

γ) **ἐν θρόνῳ φραεινῶ σιγαλόεντι** : Ἀπὸ ὅ,τι ἔβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφραντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλάκα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μὲ πολλὴν καλαισθησίαν κατεσκευασμένα. — **ἔνθα πάρος περ** : Οἱ στίχοι 82 - 84 παριστῶσι τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἥρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — **ἄμβροσία - νέκταρ** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐφραντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποίαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν ἀντήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις : Ἐάν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτήσιν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν καιομένων κρεάτων. — **αιγίοχος** : Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ. — **ἄστῳ Πριάμοιο** : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέροντος ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς** : ε 149. — **μεγαλήτωρ** : ε 81. — **πότνια** : α 14. — **ἦιε**· ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω**· μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μῆνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε**· δυϊκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν**· ἀπὸ δάκρυα (γράμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεργάνω. — **κατεΐβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἶβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = δια τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦνδανε νόμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μετὰ τὴν νόμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ.-ἡδύς). — **ιαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ *ιαύω* = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νόμφην, πού τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲν τὴν ἤθελεν. — **ἦμαρ**· α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτρη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠϊών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἀγχοῦ**· ἄγχι α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχισμένη. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμόρος). — **μή μοι**· δοτ. χαριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ παρακαλῶ μή... — **δδύρομαι** = θρηνηῶ. — **αἰών**· ε 152. — **πρόφρασσα**· θηλ. τοῦ *πρόφρων* = πρόθυμος (πρὸ + φρήν). — **δούρατα**· δόρυ-δούρατος· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ**· δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψῃς μετὰ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη**· ε 33· βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἴκρια** = σανίδες ἀποτελοῦσαι τὰ δύο καταστρώματα πρόφρας καὶ πρύμνης. — **πῆξαι**·

ἀπρμφ. ρ. πήγνυμι = στερεώνω. — **ύψου** = ύψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ζύλων τῆς σχεδίας. — **ήεροειδής** = ὀμιγλώδης (ήήρ-ήερος = ὀμίγλη). — **μενοεικής** = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (μένος + εἶοικα). — **ἄ κεν ἐρύκοι**· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ. — **τὸ εἶμα-τος** = ἔνδυμα (ριζ. ἔσ-, ἔστυ- μι, ἔστυμι- ἀμφιέντυμι.). — **οὔρος** = οὔριος ἄνεμος. — **ἀσκηθής** = ἀβλαβής. — **αἶ κε** = ἐάν. — **μευ** = μου. — **φέρτερος** = ἀνώτερος. — **κρῆναι**· κραίνω = δρῶ ἐκτελῶ.

β) αἰ ἀντὶ εἶ. Συνήθως **αἶ κε** = εἶ, ἄν, ἐάν.

— Τροπή τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : **ἀμ-πέτρησι** (ἀνά πέτρῃσι)· **κάμμορε** (κάτ (σ)μορε).

— Γεν. ἀ' προσ. τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : **μεῦ** καὶ ἐγκλ. **μευ**. "Ἄλλοι τύποι: **ἐμέο, ἐμεῖο, καὶ σπαν. ἐμέθεν**.

γ) τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε : Διὰ πρώτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἕως τώρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ὅλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του. — **ἀρμόζεο εὔρειαν σχεδίην** : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικὰς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμοσθοῦν πρῶτον κορμοὶ δένδρων (**δούρατα μακρὰ**) πελεκημένοι καλὰ, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποιον θὰ ἐπιπλέῃ. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συνηρμοσμένων κορμῶν θὰ στερεωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πῶραν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ζύλα λυγαριᾶς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ.9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**· ῥιγέω = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ῥίγους, ἀνατριχιάζω. — **πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικὸς (ριζ. ταλ - τλήναι α 87). — **ἄλλο τι**· κτηγρμ. τοῦ τόδε = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφρασις εἶναι κάτι ἄλλο. — **μῆδομαι** = σκέπτομαι (μῆτις, πολὺμητις, μῆτιῶν α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου. — **πομπή** = ἀποστολή εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νᾶ με στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — **ἢ κέλευαι**· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ με παρακινεῖς (κέλομαι· ε 98). — **τὸ λαίτμα** = βυθός, χάος· λαίτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν. — **ἀργαλέος** = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον). — **νῆες εἴσαι** (ἴσαι) = ισόρροποι, συμμετρικῶς κατασκευασμένοι. — **ναῦς ὠκύπορος** = γοργὸν πλοῖον (ὠκὺς = ταχύς). — **ἀγαλλομαι** = χάρω. — **νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω** = πλοῖα ποῦ χαίρονται τὸν οὔριον ἄνεμον τοῦ Διός. — **οὐδ' ἂν ἐπιβαίην** = καὶ δὲν θά ἐπέβαινον. — **ἀέκητι**· α 79. — **σέθεν** = σοῦ. — **εἰ μὴ τλαίης** = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ). — **μέγαν ὄρκον** = ἐπίσημον ὄρκον. — **πῆμα**· α 49. — **μὴ βουλευσέμεν** = ὅτι δὲν θά...

180 - 191. — **μειδῆσεν**· **μειδάω** - **μειδιάω** = **μειδιῶ**. — **κατέρεξε χειρὶ** = τὸν ἐθώπευσε μετὰ τὸ χέρι. — **ἔκ τ' ὀνόμαζε** = τὸν ὀνόμασε μετὰ τὸ ὄνομά του. Ἀφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — **ἀλιτρός** = ἀσεβής, διαβουλευμένος ἄνθρωπος (ἀλιταῖνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος). — **ἀποφώλιος** = ἄχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος. — **οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς** (εἰσὶ) = ξέρεις τί νᾶ σκεῖθῃς εἰς κάθε περίστασιν. — **οἶον τὸν μῦθον** = τί εἶδους λόγον. — **ἐπιφράζομαι** = σκέπτομαι. — **ἔστω ... τότε** = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο. — **νῦν**· **συμπερ. καὶ χρον.** = λοιπὸν τώρα. — **κατειβόμενον**· ε 152. — **πέλει** = ἐστὶ. — **ἄσσα** = ἄττα = ἄτινα. — **μῆδομαι**· ε 173. — **χρειῶ** (**χρεῶ**)· α 225 = ἀνάγκη. — **ἴκω** = **ἰκάνω** = φθάνω, ἔρχομαι. — **ὅτε με χρεῶν τόσον ἴκοι** = ὅταν θά εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν. — **νόος** = σκέψις, ψυχὴ. — **ἐναίσιμος** = δίκαιος, λογικὸς (ἐν + αἴσα = τὸ προσήκον). — **οὐδέ μοι αὐτῇ ἐνὶ στήθεσσι** = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσα. — **θυμὸς σιδήρεος** = σκληρὴ καρδιά. "Ὅχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχή.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἀντων. β' προσ. : **σέθεν, σεῖο, σεῦ** (**προβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ**).

γ) **ἀγαλλόμεναι Διὸς οὔρω** : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται, ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποσον πλέει μετὰ οὔριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων. — **νῆες εἴσαι** : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μετὰ τὸ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : μέλαινα νῆες, εὐσσελμοὶ (σέλμα = κατὰστρομα), κοῖλαι, εἶσαι κ. ἄ. — τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ : Ἡ Καλυψὼ ὀρίζειται τὸν φοβερῶτατον καὶ ἱερῶτατον ὄρκιον τῶν θεῶν. Ἡ Στυξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρίκην. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς αὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἄροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192-200. ἠγήσατο· ἠγοῦμαι = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — καρπαλίμως = μὲ γοργὸν βῆμα. — ἴχνιον = ἴχνος. — ἴξον· μεικτ. τύπ. ἀορ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰκάω = φθάνω. — σπείος· σπέος· α 15. — (ἐ)τίθει πάρα = παρέθετε. — πᾶσα = παντὸς εἴδους. — ἐδωδή· ε 95. — οἶα = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — ἀντίον = ἀντικρῦ. — ἴζω· ἀμβτ. = κάθημαι. — δμῶ· α 147. — οἶ δ' ἐπ' ὄνειαθ'· α 149.

201-213. (ἐ)τάρπησαν· τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — ἐδητύς, ποτής· α 150. — τοῖς μύθων ἤρχε = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ των συνομιλίαν. — διογενής = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος, διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — οὕτω δὴ = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὀμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεά. — χαῖρε = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — ἔμπης = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονός ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψης. — εἰ μὲν = ἀν ὅμως. — γέ· βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμεινες βεβαίως ἐδῶ. — αἶσα· ε 40. — κῆδος· α 244. — ἀνατίμπλημι = ὑπομένω, τραβῶ (πίμπλημι = γεμίζω). Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας : γέμισε τὸ ποτήρι. — αὔθι· συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — ἐνθάδε — αὐτόθι· τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ. — φυλάσσοις τότε δῶμα· φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — ἰμειρόμενος· α 41. — ἄλοχος· α 36. — ἐέλδομαι = ἐλπίζω, λαχταρῶ. — αἰὲν ἤματα πάντα· κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού... — οὐ μὲν θην... εὐχομαι εἶναι· ἡ σειρά τῶν λέξ. : εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χερείων ἐκείνης. — θήν = βεβαίως· ἐγγλ. μόριον. — εὐχομαι = καυχῶμαι. — χερείων· χείρων = κατωτέρα. — τὸ δέμας = ἡ κορμοστασιά. — ἡ φρυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας φρυή· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοητόν. — οὐδὲ ἔοικεν = οὐτε εἶναι πρέπον. — εἶδος = μορφή, κάλλος. — ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μῆτις = σκέψις, μῆδομαι). — πότνα· κλητ. τοῦ πότνια· α 14. — χῶομαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ. : μοι τόδε. — πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους... — σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα. — περιφρῶν = ἡ γνωστικὴ (περὶ = περισσῶς + φρῆν). — μέγεθος = ἀνάστημα. — εἰσάντα ιδέσθαι· ἄντα εἰσιδέσθαι = ἔταν τὴν ἀντικρύζῃ κανείς. — ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τὴν Πηγελ. — ἐέλδομαι· ε 210. — τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ρίζ. τλα-τλη-τάλας). — ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα + πένθος). — μογέω = ὑποφέρω (μόγις - μαχθῶ). — μετὰ τοῖσι = μαζὶ μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί : Ἦσαν κατώτεροι νύμφαι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καλυψούς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331. — ἀθάνατός τ' εἶης : Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον ἕνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξάγει περισσότερον τὴν συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον. — τῶ = αὐτῶ. — ἄρα = πλέον. — πέμπε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε. — εἶμα· ε 167. — ἀμφιέννυμι = ἐνδύω (ἀμφίσεις). — θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα). — ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύτερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμφιέσασα. — ἐν δέ = ἐντὸς τῆς σχεδίας. — τὸν ἕτερον = τὸν ἕνα. — ἕτερον δέ = καὶ ἕνα ἄλλον, δηλ. ἀσκόν. — τὰ ἦα = ἐφόδια, τρῶφιμα διὰ τὸ ταξίδι (ἦμα, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι). — ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος. — ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα. — μενοεικής· ε 166. — οὔρος· ε 167. — προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω. — ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. με

ἐνεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιάρος** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω). — **πηδαλιώ*** συναπτ. πρὸς τὸ ἡμενος. — **ἰθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὄψέ** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν*** αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκειται. — **δοκεύω** = παρακωλουθῶ, παρατηρῶ. — **οἷη*** α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερ-, μορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βουτιέται. — **τήν*** ἀντικρ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα*** α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη*** ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόεντα*** κτηγρμ. = ὡς σκιά. — **ᾄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηραῆς, ὅπου... — **ἄγχιστον*** ἐπίρρημα ἄγγι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο*** εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο· ὑπικρ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ρινόν** = ἡ ἀσπίς. — **ἐν ἡεροειδέι πόντω*** συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἀσπίς, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες** : Αἱ Πηλιάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὀμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολή των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — **ὁ Βωώτης** : Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτούρου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διευθύνσιν τῆς οὐραῆς τῆς Μ. Ἀρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — **Ἄρκτος** : Ὁ γνωστὸς ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἀρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὀρατὸς καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὠκεανόν. — **Ὠρίων** : Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολήν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουσιν τὰ κυνικὰ καύματα. — **Ὠκεανός** : Ἡ μεγάλη ἕκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους.

— Πρὸς ποίαν διευθύνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἀρκτον;

282 - 312

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἴδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259. — κρείων· α 45. — ἐνοσίχθων· α 74. — τηλόθεν· α 30. — Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων. — εἶσατο· ε 281· εἶσατό οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε. — ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου. — χῶμαι· ε 215. — κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός. — κάρη· α 90. — προτί = πρὸς· μωθήσατο προτί ὄν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του. — ὦ πόποι = πῶ! πῶ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως. — ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν. — μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν. — ἄμφ' Ὀδυσσῆι· α 48. — ἐμείο = ἐμοῦ. — καὶ δὴ = καὶ νῆ. — σχεδόν = πλησίον (ἐχω). — πείραρ - ατος = σχοινίον, παγίς. — οἰζύς - υός = συμφορά (οἰζυρός). — ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἔπεσεν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε. — ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξ.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μελλ. ἀπρμφ. τοῦ ἐλάανω = θὰ τὸν σπρωῶ ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρώ = πιάνω. — ὀροθύνω = ἐξεγείρω (ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὀρηκτικός ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω). — σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου. — ὀρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρονμαι α 347). — σὺν - ἔπεσον = ἔπνευσαν συγχρόνως. — δυσαῆς = ἐναντίας (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθηργενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθείς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλίω. — λύτο· ἔλυτο ἐλύμην μέσ. ὁόρ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὄχθήσας· τροπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγαλόφρων ψυχή.

299 - 312. δειλός· δειλῆτος = δυστυχής. — νύ· α 32. — μήκιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον. — τί νύ μοι μήκιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ συμφορά μου; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἄχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἷοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη! — περιστέφει = στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — ἐπισπέρχω = ἐνσκήπτω ὀρηκτικῶς. —

σῶς (σόςος) = ἀσφαλής, ἀναπόφρευτος. — αἰπύς ὄλεθρος· α 11. — μάκαρ-αρος = καλότυχος. — χάριν φέρω = προσφέρω χάριν. — ὡς δὴ ἐγώ = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — ὄφελον θανέειν = εἶθε νὰ ἐφρονεύμην. — ἐπισπεῖν· ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — πότμον ἐπισπεῖν = νὰ εὔρω τὸν θάνατόν μου (πότμος = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — χαλκήρεα· α 262. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλεΐδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — τῷ = τότε· α 239. — κτέρεα· α 291. — ἄγω κλέος τινός = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — λευγαλέος = οἰκτρός. — εἵμαρτο = ἦτο τὸ τυχερὸν μου (μείρομαι, μέρος). — ἀλῶναι· ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἀορ. τοῦ ρ. λῶα ἄνευ τοῦ -σα: λύμην-λύτο· — Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. δόου. γεν. δουρός, πληθ. δοῦρα

γ) Σόλυμοι : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — τρίαῖνα : Κοντάρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ἔπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωικὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεΐδων, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — περὶ Πηλεΐωνι θανόντι : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλεΐως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναιότερος ἀπὸ τοῦς ἥρωας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόνας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφρονεῦθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατάρθρωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) ἔλασεν· ἐλαίνω = σπρώχνω. — κατ' ἄκρης = ἀπὸ ὑψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — ἐπεσσύμενον = ὀρμητικὸν (ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ· ε 51). — περὶ ἐλέλιξεν = ἐστριφογύρισε· ρ. ἐλελίξω. — προέηκε χειρῶν = ἀφῆκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του· ρ. προῆμι. — μισγομένων ἀνέμων = συγκρουομένων ἀνέμων. — ἔαξεν· ρ. ἄγνυμι = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. — τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστίον (σπεῖρω = τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). —

ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν προσαρτᾶται τὸ ἰστιόν, ἀντένα. —
 θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ
 νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθὺς ἀμέσως. —
 ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζό-
 μενος ἀπὸ τὴν ὀρμῆν. — πόρε = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ - πορίζω). — ὄψε
 δὲ δὴ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελα-
 ρύζω· λέξ. ἡχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ἔταν στάζη
 πολὺ. — οὐδ' ὧς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο·
 α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ἄλλην του τὴν ἐξάντηλσιν. — μεθορμη-
 θείς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι
 ἀπὸ κάτι. — ἀλειίνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. —
 φρορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὀπω-
 ρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ
 θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι,
 μπερδεμένοι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω
 = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος
 ἄφινε συγὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἶξασκε· θαμιστ.
 τοῦ εἶκω = συγὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὐῖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνε-
 μον τὸν Ζέφυρον. — διώκειν· ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὅμηρος, ὅταν περι-
 γράφῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώ-
 σεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστατον καὶ εἰς τὴν νεο-
 ελληνικὴν ποίησιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐπο-
 χὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ παῖδαί μετε-
 χειρίζοντο εἰκόνας τοιμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουσι ἀνεξά-
 λειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
 328-330.

333 - 353

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον
 ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ
 = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἐξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξύ τῶν θεῶν· ρ. μείρομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλώμαι = περιπλανῶμαι. — ἄλγε' ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολὺδεσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο· α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — ὅτι τοι φυτεύει = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — καταφθίω· μτβ. = ἀφανίζω. — μενεαίνω = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — μάλ' ὦδε = ἀκριβῶς ἔτσι. — ἔρξαι· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρδω· α 293. — ἀπινύσσω = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ἄρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — κάλλιπε = κατάλιπε. — νέω = πλέω, κολυμβῶ. — ἐπιμαίωμαι = τείνω, ἐπιδιώκω. — νόστος· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιότεραν σημ. = ἀφιξίς. — ἐπιμαίω νόστου = κοίταζε νὰ φθάσῃς. — ἀλύξαι· ἀλύσκω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφίζομαι. — τῆ· δεικ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ. — κρηδεμνον· α 334. — τανύω = ἀπλώνω. — ἄμβροτον = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — οὐδέ... δέος (ἐστί) = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — ἐράψαι· ἐράπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — ἄψ = πάλιν. — βαλέειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — πολλὸν ἀπό = πολὺ μακριὰ ἀπό. — ἀπονόσφι τραπέσθαι = νὰ γυρίσῃς καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — ἡ αἶθυια = πτηνὸν θαλάσσιον νεοελλ.: βουταναριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ : Ἡτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱούς του, τὸν Λέαρχον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζί μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἐγίνε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν ναυτιλλομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεῦετο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — καλλιόφυρος : Ἡ ἐπική ποιήσις ἐξαίρει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καλλονῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. ἐνπλόκαμος νόμφη, γλανκῶσις Ἀθήνη, καλλιόφυρος Ἰνώ κ. ἄ.

354 - 387

α) 354 - 364. **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. *μερ-μέριμα*). — **355** βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μη̄ τις...** ἐνδοιαστ. πρῶτ. ἐκ νοουμένου ῥήματος (*δέδια*). — **ὕφαινω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφρόσον. — **οὐ μάλα** συναπτ. πρὸς τὸ **πέισσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπακούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μακράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπρωμένην γῆν. — **φρύξιμον εἶναι** = φευκτὸν εἶναι = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω** ε 342. — **ἄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀοριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσσω = ἀρμόζω. — **ἀρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — **ἀρήρη κεν ἀρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· ε 222. — **διὰ τινάσσω** = διαλύω. — **νήχομαι**· νέω· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ῶρσεν ἐπί** = ἐσῆκωσε κατ' ἐπάνω (*ὄρνυμι*). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. *ζα + ἄημι*). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (*κάρφος* = ξηρὰ καλὰμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξήγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαίνει** = ἐβαίνει ἐπί. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἐβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς-ἄλός** = θάλασσα. — **κάπτεσε** = ἔρριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μετὴν πρόθεσιν νά...· *μέμονα*· πρkm. με σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376** βλ. στ. 285. — **ἄλώω**· προστ. τοῦ ἀλῶμαι· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. ε 35 *ἀγχίθεοι Φαίηκες*. — **μειγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλὰ... κακότητος**· σειρά λέξ. : *ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ὀνόσσεσθαι κακότητος*· — *ἔολπα*· πρkm. με σῆμ. ἐνεστ. = ἐλ-

πίζω (ἔλπομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι: δὲν θά παραπονοθῆς, ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380-387. ἴμασε· ρ. ἴμασσω = κτυπῶ με τὴν μαστίγα. — καλλιτριχες· καλλιθραιξ = με ὠραῖον τρίχωμα. — οἶ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὤρσε ἐπὶ = ἐξάπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρό = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγγυμι ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκαω ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί: ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς: Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποῖον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαιάκων. — εἰς ὃ κεν μιγήης: Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῆ ὁ Ὀδυσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων. Ἐκεῖνο ποῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασανίσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — καλλιτριχας ἵππους: Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχούμενος εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — Αἰγαί: μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. ὤς· α 6. — ἔνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῆ. — ἀρημένος = ἐξηνητημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναῖω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἄγχι· α 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικός (ὑπὲρ + ἀνήρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτοῦς, δηλ. τοὺς Φαιάκας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δτι. τοῦ ὀνόμ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἦγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφειστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος; δῶμα). — νηός = ναός. — ἐδάσσατο· δατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κῆρ - κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασιλείον τοῦ Ἄιδου. Ἄιδος. Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄιδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνευσμένας ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

13 - 14. μεγαλήτωρ· ε 81. — μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — βῆ δ' ἴμεν = καὶ ἐξεκίνησε νὰ υπάγῃ. — πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μετέχνη, μετὰ πολλὰ ποιήματα. — ᾧ ἔνι· ἐν ᾧ. — κούρη = μία κόρη. — φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ἀμφίπολος· α 136. — χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — σταθμοί· α 333. — θύραι = θυρόφυλλα. — ἐπέκειντο = ἐσπερίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — φαεινός· ε 86. — ἐπέσσυτο· ἐπισσεύομαι = ὀρμῶ, σπεύδω. — τὰ δέμνια = κλίνη. — εἰδομένη κούρη = μετὰ τὴν μορφὴν τῆς κόρης· α 105. — ναυσικλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός παραβοκώρης (ναῦς + κλειτός = ἐνδοξός). — οἱ· τῇ Ναυσικᾶ. — ἡ ὀμηλικίη· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — χαρίζομαι θυμῷ = εἶμαι ἀγαπητός. — ἐεισαμένη· ἀόρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατὰλήξις δοτ. φι: βίηφι.

γ) Ὑπέρεια: Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρίς τῶν Φαιάκων. — Κύκλωπες: Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — Ναυσίθοος: Υἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συνφρίζοντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μετὰ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κληρὸς ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχαι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατόικουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαὸς, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαίθρου. — ναοὺς

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαίθριους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικεύεται μόνις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας. — **Ἀλκίνοος** : υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος. — **Ναυσίθοος - Ναυσικάα** : Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιάκων ἀπηγοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψῶδιαν θ. στ. 111 κ. ἐ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὡκυάλος, Ναυτεὺς, Πρυμενὺς, Ἀγχίαλος, Ἐρετμεὺς, Ποντεὺς κ. ἄ. — **Χάριτες** : Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι). — **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν. — **γείνατο** · α 223. — **εἶμα** · ε 267. — **τοί** · δτκ. ἠθικῆ = πρὸς ἐντροπήν σου. — **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα. — **ἀκηδής** : μὲ παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος. — **σιγαλόεις** = πεποι- κιλμένος, πολυτελής. — **σχεδόν** · ε 228· ἐδῶ χρόν. — **ἴνα** = ὅποτε. ἀναφ. χρόν. — **ἐννυσθαί** · ε 264. — **τὰ δέ** = ἄλλα δέ. — **οἱ κε** · τὸ κε ἀοριστοῦ. = ὅποιοι θά... — **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. — **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ. — **φάτις** = φήμη. — **ἀναβαίνει** = προέρχεται καὶ δια- δίδεται. — **ἐσθλή** · α 115. — **ἴομεν** · ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι. — **πλυνέουσαι** · πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω. — **ἄμ' ἠοῖ φαινομένηφιν** = μὲ τὴν ἐμφά- νισιν τῆς αὐγῆς, μόνις φέξῃ ἢ αὐγῇ. — **συνέριθος** · κτγμ. = ὡς βο- ῆθος. — **ᾄφρα** · τελ. = διὰ νά... — **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι. — **τοι** · βεβαιοτ. — **δὴν** · δηθά· α 120. — **μνάομαι** · α 239. — **ὁ ἀριστεὺς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος. — **ᾄθι** = ᾄπου, δηλ. μετὰ τῶν ἀρίστων. — **ἐπο- τρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ. — **ἠῶθι πρὸ** = πρὸ τῆς αὐγῆς. — **ἐφο- πλίζω** = ἐτοιμάζω. — **ἡ κεν ἄγῃσι** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μετα- φέρῃ. — **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες. — **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἐνδυμα τῶν γυναικῶν. — **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σιεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω). — **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου. — **ᾧδε** · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — **κάλλιον** = ὠραιότερον, εὐπρεπέστερον. — **ἠέ, ἦ**, συγκρ. — **πολλόν** · πολὺ. — **ἀπὸ πόλης** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν. — **πλυνὸς** =

φυσικὸν κολίωμα παρὰ τὰς ὄχθας ποταμῶν, κατ'ἀλλήλου διὰ τὰ πλύ-
ωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γοῦρνα.

41 - 47. ἔδος = κατοικία (ἔξομαι, ἔδρα). — ἀσφαλῆς = ἀκλόνη-
τος. — τινάσσομαι = συγκλονίζομαι. — ὄμβρος = βροχή. — δεύομαι ·
ε 53. — ἐπιπίλνεται = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — μάλ' αἶθρη =
τελεία αἰθρία. — πετάννυμαι = ἀπλώνομαι. — ἐπιδέδρομεν = εἶναι
διάχυτος· ρ. ἐπιθέω. — αἶγλη = λάμψις, φεγγαβολή. — λευκός = λαμ-
περός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — διεπέφραδε · διαφράζω = δίδω
ὀδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν: Εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι
ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ τὰ ὑφαίνουσι καὶ τὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ
κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτέρον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσιν περίστασιν ἔπαιρ-
ναν ἀπ' αὐτά, διὰ τὰ μεταχειρισθῶν ἢ διὰ τὰ προσφέρουσι ὡς δῶρα.
Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾶ τῆς καὶ εἰς τοὺς
συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθῶν, διὰ τὰ κάμουν
καλυτέραν ἐντύπωσιν. — πέπλος: Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον
γυναικεῖον ἐνδύμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος,
τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοὺς
βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης
ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — ῥήγεα σιγα-
λόεντα: Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι
προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς
τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ
διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. Ἦώς· ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — εὐθρονος = ἡ ἔχουσα
ὠραῖον ὄρνον. Ἐπίθ. τῆς Ἠοῦς. — Ναυσικᾶαν· ἐπανάληψις τοῦ μιν. —
εὐπέπλος = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — ἄφαρ =
εὐθὺς ἀμέσως. — διὰ δώματα = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. —
τοκῆς · α 170. — κιχήσατο· κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — ἐσχάρη·
ε 59. — ἦστο· καθῆστο = ἐκάθητο. — τὰ ἡλάκατα = νήματα. — στρω-
φάω = κλώθω. — ἀλιπόρφυρα = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης
(ἄλς - ἄλός· α 162). — τῷ δέ· ἐνν. πατρί. — θύραζε = εἰς τὴν θύραν. —
ξύμβλητο· ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — μετὰ βασιλῆας = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτὸς = ἐνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυὸς = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαν - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δή... ἡ Ναυσ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν της ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλίζω· ζ 37. — ἀτήνη = ἀμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυκλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρότοισι = μεταξύ τῶν ἐπισήμων. — βουλάς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέρμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιύοντες = ἔγγαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθω = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θαλέθω ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ σὲ στερήσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχομαι = πηγαινέ. — ὁ δμῶς· ἡ δμοῆ· α 147. — ὑπερτερῖη = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφοδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχομαι), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντα· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερηνυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ροδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, εὐθρονος, χρυσόθρονος κ. ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς Θεὰ τῆς πρωίας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίονος καὶ τῆς Εὐρυφάσσης, σύζυγος τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν της καὶ ἀσχολεῖται εἰς ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἡλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἔδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύνατο νὰ τὸ μεταχειρίζονται ἐν ἀφθονίᾳ.

71 - 109

α) 71 - 84. **κέκλετο**· ρ. *κέλομαι* = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο**· *πίθομαι*· *πείθομαι*. — **ἤμιονεῖη** = συρομένη με ἤμιονους. — **ὀπλέω**· *ὀπλίζω* = ἐτοιμάζω. — **ὑπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα**· περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμοιο**· ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός**· ἐπὶ ἐνδύμ. = λευκὸς ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στυλινός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικής**· ε 166. — **ἐδωδή**· ε 95. — **ὄψον**· ε 267. — **αἰγίος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето**· μέσ. ἀόρ. α' με κατὰ λ. ἀορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος**· ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρὸν. — **ἐλάαν**· ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλον τοῦ ἐλαύνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἡχοποιήτος). — **ἡμιόνοιον** = ἀπὸ τοὺς δύο ἡμιόνους· γεν. δυϊκ. — **ἄμοτον**· ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐπέτωναν τοὺς πόδας, διὰ νά τρέξουν. — **οἶος**· α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἦ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός**· ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος)· *πλινοὶ ἐπιηετανοὶ* = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βόθρου καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώοντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι**· ρ. *καθαίρω* = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγόν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νά τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρεις δινῶν, ὀρηκτικὸς (δίνη = συστροφῆ, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = χλόη, γρασιδί. — **μελιθηδής** = γλυκὸς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. *φορέω*· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαρὺ, ὥστε νά φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θις-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = γαλίκι, βότσαλο (ὑποκορ. τοῦ *λαῖς* = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτίατ. *λίπα*. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέροομαι**· ε 152. — **αὐγῆ** = λάμψις, θερμαὶ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = ἐτάρτησαν· τέροποιμαι σίτου = χορταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ται** = αὐταί· ἔνν. ὄλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : ἐπεὶ σίτου **τάρφθεν** = ὅπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἦτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὠλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἴη** = ὁποῖα, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνά τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξέυτρια (ἰός = βέλος + χέω). — **περιμήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερύψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῆ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αιγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. (γῆθω, γησόντος· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πῦρ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ρεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (**ἄρι** = λίαν + γνωτός). — **πέλεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὄλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμῆς-ἦτος** = ἄγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παγνίδιον τῆς σφαίρας ἦτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ὑπῆρχον ὅμως καὶ πολλὰ ἄλλα παραλλαγὰὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ πέπλος ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 πρkm.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον **λευκώλενος** ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικειᾶς καλλονῆς. — **Ταῦγετος** - **Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (πρβλ. καὶ τὸν **Ἐρυμάνθιον κάπρον**, τὸν ὁποῖον ἐφόρευεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὁποία ἐλατρεῦετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἀρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (**ἀγρονόμοι**). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὄλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαιτήμα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ **Ναϊάδες**, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ **Νηρηίδες**, εἰς τὰ δένδρα αἱ **Δρυάδες**, εἰς τὰ ἄντρα αἱ Ἀντριάδες κ. ο. κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλῆν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς: ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ ὠραίων συνομηλικίων της.

Ἐκτιμῆσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων
102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφου πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροίτο** · **ἐγείρομαι** = ξυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ριζ. οπ-). — **ἦ οἱ ἠγήσαιο** · ἀναφ. τελ. πρῶτ. = διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστογῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίγη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν** · **άύω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἐφθασε μακρὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐζόμενος** = ἀνακαθίσας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · δ 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγὼ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἦ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδής** = θεοφοβούμενος (θεός + ριζ. δει - τοῦ δεῖδω). — **ὥς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ κοινῶν. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεῖα, λεπτή. — **αὐτῆ** = φωνῆ (άύω). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (αἶπος = ὕψωμα. αἶπεσ - νόσ αἰπεινός - αἰπεινός). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσαα** = τὰ λιβδόδια (ρ. πιδ - πιδύω = ἀναβρύζω· πιδαξ). — **ποιήεις** = χλοερὸς (ποιή = πῶα). — **ἦ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = μόνος μου, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποστ. ὡς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136 **ὑπεδύσето** = ἐβγήχε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν** · ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. ἀλκί. — **ῥυει** = βρέχει· **ῥόμενος** = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἀνεμον. — **ῥσσε** · ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· **δαίομαι** · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαίνω πρὸς... — **ὁ δῖς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — **τὰ μῆλα** ·

α 92. — **πειρήσοντα**· πειράω = κάμνω απόπειραν, μτχ. τελικ. — **δός-μος** = στάνη. — **πυκινός** = στερεός. — **μίξεσθαι**· ε 378. — **χρειώ ἴκανε**· ε 189.

137 - 148. **σμερδαλέος** = φοβερός. — **κεκακωμένος** = παραμορφωμένος· αιτιολ. μτχ. — **τρέω** = φεύγω από φόβον (ὁ τρέσας). — **ἄλλυ-διδις ἄλλη**· ε 71. — **ἡίων**· ε 156. — **προϋχούσας**· *προεχούσας* = προεξεχούσας: Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ ἀκρωτήρια, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — **τῇ ἐνὶ φρεσὶ** = εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς. — **ἐξ αἰροῦμαι** = ἀφαιρῶ, βγάζω. — **γυῖα**· α 192. — **ἄντα** = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — **σχομένη**· ἔχομαι = κρατοῦμαι εἰς τὴν θέσιν μου. — **μερμηρίζω**· ε 354. — **γούνων**· συναπτ. πρὸ τὸ λαβῶν. — **λίσσομαι** = παρακαλῶ (*λιτή* - *λιτανεία*). — **εὐῶπις**· ζ 113. — **ἦ αὐτως** = ἡ μόνον ἔτσι. — **ἀποσταδὰ** = ἐξ ἀποστάσεως. — **μειλίχιος** = γλυκὺς (*μειλίσσω*). — **εἰ δείξειε**· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις τοῦ Ὀδ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπειρας. — **δοάσσατο** = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ πρτ. δέατο. — **κέρδιον** = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — **μὴ χολώσαιτο**· ἐνδοιαστ. πρὸτ. *χολοῦμαι* α 69. — **κερδαλέος** = ὅστις θὰ ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) **κερδαλέον φάτο μῦθον** : Εἰς διαφόρους σκηνὰς τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν πειστικώτερον ἐκαστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν μάλιστα ἡ εὐφυΐα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικῆν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρήσατε ἀκόμα μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλύτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. **γουνούμαι** (*τινά*) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος μὲ τὰς χεῖρας, ἱκετεύω. — **ἄνασσα** = βασιλίτσα, ἀρχόντισσα. — **νὺ** = λουπόν. — **θεὸς βροτός**· θηλ. — **τοῖ** = ἐξ ἐκείνων οἱ. — **ἐγὼ γε** = ἐγὼ δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — **εἶδος, μέγεθος, φυή**· ε 213, 217, 212· αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **εἶσκω** = παρομοιάζω· *σὲ ἀγχιιστα εἶσκω* = σὲ θεωρῶ ὁμοιοτάτην. — **ἡ χθών** = γῆ. — **ναιετάω**· α 51. — **μάκαρ**· α 82· *τρὶς μάκαρες* = τρισευτυχισμένοι. — **σοί**· δτλ. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζεμαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἶνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματα σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγείται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερός βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἐξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὅς κε** = ὅς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἴδε πργμ. α 277. — **βρίθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἔεδνεσι** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. σε.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = με κατέχει. — **δή ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαὸς** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποῖον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **ἐτεθῆπεα**· ὑπερσ. τοῦ *τέθηπα* = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. *ταφ-θαφ-θάμβος*). — **δὴν**· *δηθά*· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τῶρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρου** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δειδία**· *δέδια*, *δειδω* = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ικάνει με** = ἤλυθεν εἰς ἐμέ, με εὐρήκε.

170 - 185. **χθιζὸς** = χθεςινός, χθές· κτγρμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (*κατ-βάλε*, ὅπως καὶ *κάλλιπε*. Ἴδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμίζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω**· *οἶομαι*. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. *κακόν*. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ *τελέω* = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον, πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σέ ἐς πρῶτην**· ἐς σέ *πρῶτην*. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἴλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχες** = εἶχες. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολὺ, λαχταρῶ (*μένος, μενεαίνω* ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γὰρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγρ. τοῦ *ἀγαθός*, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. *ἀριστος*. (ρίζ. *ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω*). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ *ὁμοφρονέω* = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν οἶκον. — **πολλὰ ἄλγεα** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενής** =

ἐχθρός. — χάρμα = χαρά. — εὐμενέτης = εὐμενής, φίλος. — κλύω = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) Ἀρτέμιδί σε εἶσκω : Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — Δῆλος : Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἴωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερός φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμιν. — Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ : Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἔβαιναν ὁ τελῶν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῦ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — ὦς σέ, γύναι, ἀγαμαί : Ἡ παρομοίωσις τῆς Ναουσ. μετὰ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικώτερας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἐκαλλιέργηθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μετὰ καλλιγράμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικος ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσ. τὴν παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. ἀντίον ἠΐδα · α 213. — φωτί · ὁ φῶς · α 324. — Ζεὺς δὲ αὐτὸς = καὶ μόνος ὁ Ζεὺς. — νέμω = μοιράζω. — ὁ ὄλβος = ἡ εὐτυχία. — ἐσθλός · α 115. — καί που σοί = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — τάδε = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — τετλάμεν · ἀρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. τάλα - τλη-τλα · ε 178). — ἔμπης · ε 205. — δευήσσαι · μέλλ. τοῦ δεύομαι α 254. — ὦν · τούτων ὦν. — ἐπέοικε · ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι ἦτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — ταλαπείριος = ὑποστάς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθὴς (ταλα + πείρα). — ἀντιάζω = συναντῶ ὑπκμ. τῆς μτχ. ἰκέτην = ὅταν αὐτὸς εὗρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — δεῖξω δέ... ἐρέω δέ · συμπλεκτ. συνδ. καί... καί. = ἐρέω · ἐρῶ. — λαοὶ = οἱ κάτοικοι. — ἔχουσι = κατοικοῦν. — μεγαλήτωρ · ε 81. — τοῦ δ' ἐκ · ἐκ δὲ τοῦ = καὶ ἀπ' αὐτόν. — ἔχεται = κρατεῖται, ἐξαρτᾶται. — τὸ κάρτος = ἡ ἐξουσία. — ἡ βίη = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμί = λέγω). — **κελεύω**· μετά δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερὸς** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερὸς βροτὸς** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερὸς. = οὐδὲ γένηται = οὔτε θά ὑπάρξῃ. — **ὅς κεν ἴκηται· ὅς ἂν ἴκηται** = ὅστις θά ἦτο πιθανόν νὰ ἐλθῇ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμος - δαίω = καίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ ἐπιμίσγεται = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55 — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιοῦμαι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσδεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶναι εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. «*δόσις ὀλίγη τε φίλη τε*» ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **ὄθι** = ὅπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπὲρνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία παρίσταται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἄνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίαικες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσὶν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο ξείνιος καὶ ἱκετήσιος Ζεὺς. Ὁ μέγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύντατα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβίαζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱκεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανίζονται ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν τοῦτον νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσαν· ἔστησαν**. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώνηξεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **κάδ δ' εἶσαν· κατ (α) δὲ εἶσαν** = τὸν ἐδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἐξωτερικὸν ἔνδυμα — **εἵματα· καγρ.** = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — ἄνωγα· α 269. — ἄρα = ἀκολούθως. — ῥοαί = ρεῖθρα. — μεταυδάω = ὀμιλῶ πρὸς. — οὕτω ἀπόπροθεν = ἔτσι εἰς ἀπόστασιν. — αὐτὸς = ὁ μόνος μου. — ὦμοιν ἀπολούσομαι = πλύνω ἀπὸ τοὺς ὤμους μου. — ἦ γὰρ = διότι πράγματι. — δηρὸν· ἐπίρρ. = πολλὸν καιρὸν (πρὸβλ. δὴν - δηρὰ - δηρὸν). — ἀπὸ χροός ἐστιν = λείπει ἀπὸ τὸ σῶμά μου, ἐστερηθῆ τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. — ἄντην = ἐνώπιόν σας. — μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξὺ.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέχω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ὡς ἔνδυμα. — σμήχω = καθαρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος = ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσσατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — ἔσσατο· ἀόρ. τοῦ ἐννυμῖ = ἐνδύομαι. — πόρε· ε 321. — ἀδμής· ζ 109. — ἐκγεγαυῖα = ἡ γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαια - γέγονα· ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν = ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὕψιν. — μείζων = ὑψηλότερος. — πάσσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος. — ἦκε = ἔκαμνε νὰ πίπτουν ἀπὸ τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρὰ μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύεται χρυσὸν = περιχύνει, στολιζέει μὲ χρυσόν. — ἴδρις - ἰος = ἔμπειρος τεχνίτης (ιδ - εἰδέειν). — δέδαεν· ἀόρ. μετ' ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ. δα - δαῖναι, διδάσκω, δαίφρων). — χαρίεις = καμψός. — τελείω = ἐκτελῶ (τελέω). — ἔζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θῖνα θαλάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμπακοπῶ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέπω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ τὴν θέλησιν. Σχημα λιτότητας. — ἐπιμίσγεται· ζ 205. — ἀντίθεος· α 21. — ἀεικέλιος = ἄσχημος. — δέατο = ἐφάνετο (δοάσατο· ζ 145). αἶ (εἶ) γὰρ = εἶθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος εἶη = νὰ ὀνομάζετο, νὰ ἦτο. — ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω· καὶ οἱ ἄδοι = καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἢ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς προθέσεως κατὰ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπτε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : Ἐνδυμα ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φορούμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἄνῆρ ἴδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προσημειωμένους χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὑρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσαῖα σχέδια κ. ἄ.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηναῖα γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητά αὐτὴν ἐλατρεῦετο ὡς Ἐργάνη Ἀθηναῖα.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦτοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἶματα πτύξασα** · ζ 111. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσοο** = σήμω· προστ. ἀορ., τοῦ ὄρνημαι α 347 — **ἴμεν· ἴεμαι, εἶμι**. — **δαΐφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν· εἰδήσειν** ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὤδε...** ἀπινύσσειν · ε 342 — **ὄφρ' ἄν** = ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴωμεν ἄν**. — **ἄγροϊ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένα ἐκτάσεις. — **τόρφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο — **μεθ' ἡμίονους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμίονους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι** · ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἠγεμονεύω ὁδόν** = προηγούμεναι, διὰ τὸ ὅτι σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν** · ἐπιβήσομεν = μόλις πατήσομεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἔστι)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόλῃος** = ἀπὸ τῶν

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — λεπτός = στενός. — εἰσίθμη = εἴσοδος. — ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρτούμεναι καί εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην. — εἰρύονται· ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνελκύομαι. — ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνελκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — πᾶσιν ἐκάστῳ ἐστί = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — σφι· σφίσιν αὐτοῖς. — ἀγορή = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — Ποσιδήιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ τὸ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — ὁ λᾶας = λίθος· (πρβλ. λα-τόμος). — κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — ἀραρυῖα (ἀγορή) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — ὄπλα (νηῶν) = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι. — πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — τὸ σπεῖρον· ε 318. — ἀποξύουσιν = πελεκοῦν διὰ τὸ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν — τὸ ἐρετμόν = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ-ἐρέσσω-ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — μέλει Φαιήκεσι· μέλει τινί τι· α 159. — ὁ βιός = τὸ τῶζον. — φαρέτρη = θήκη τῶν βελῶν. — νῆες εἴσαι· ε 175. — ἦσιν ἀγαλλόμενοι· ἀγάλλομαί τι· χαίρω, καμαρώνω διὰ κάτι. — πολιός = φαίς. — ἀλεείνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — ἡ φῆμις· φήμη = λόγος, διαδόσεις. — ἀδευκῆς = κακόβουλος. — μωμεύω = κακολογῶ. — δ' εἰσιν = ὑπάρχουν πράγματι. — ὑπερφίαλοι· α 134. — εἴπησι· ἡ ὑποτι. ὡς μέλλον. — κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μτχ. εἶναι ὑποθ. — τίς δ' ὄδε ἐπεται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — μέγας· ζ 230. — πόσις· α 15. — ἦ πού τινα = ὀρισμένως κάποιον. — πλαγχθέντα· α 2. — κομίζομαι = λαμβάνω μαζί μου. — ἦς· κτητ. — τηλεδαπός = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προσερχόμενος. — ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι· εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανείς... — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολὺ + ἀράομαι = εὐχομαι). — βέλτερον· βέλτιον. — ἐπιχομένη αὐτῇ = ἀφοῦ ἐπήγε μόνη της. — ἦ γὰρ = διότι τῷ ὄντι. — ἀτιμάζω = περιφρονῶ. — μνάομαι· α 248. — ὄνειδος = προσβολή, κατηγορία. — νεμεσῶ· α 119. — ῥέζω· α 47 — ἀέκητι· α 79. — ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν. — μίσγομαι = ἔχω σχέσεις. — ἀμφάδιος = φανερός. — ὦκα· ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκός). — ξυνίημι = κατανοῶ. — ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλον ποιητ. : **εἰδήσω** ἐξ ἀγχρήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ πρῆμ. *οἶδα*.

— Ἀόριστ. ὑποκτ. τοῦ *βαίνω* : **βῆω** (βῶ).

— **Ποσιδήιον** : τὸ *σι* μετὰ ἐξ ἀρχαίωσ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατάλ. ἑωνικὴ ἀντι-*ειον*.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχὰς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τείχος ἐγένετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Τίρυνθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχευε εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. — **λεπτὴ δ' εἰσίθμη· νῆες δ' ὀδὸν ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὐρίσκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένας, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενὴ. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήρουν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῖα, τὰ ὅποια οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὸ ἀντέχουν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μετὰ πύσσινον ἢ ἀπλῶς μετὰ βαθύχρωμον βαφήν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιοῦντο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ *φασέτρα*, δηλ. θῆκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἀνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μετὰ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θάευρης. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος**· α 195. — **αἰγειρός**· ε 64. — **νάω** = ρέω (νάμα). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτῆμα· (τέμ-νω). — **άλωῃ** = ἐπίπεδος ἑκτασις καλλιεργημένη· α 193. — **τεθαλυῖα**· τεθῆλει ε 69. — **πτόλις**· πόλις, πρβλ. *πιτολίεθρον*· α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μείναι**· ἀπρῆμ. μετὰ σημασίαν προστ. — **εἰς ὃ** = ἕως ὅτου. — **ἐλπομαι** = φαντά-

ζομαι, υπολογίζω. — ποτι = πρόσ. — ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ. — ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ-, ἠρόμην). — ῥεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρός. — ἐοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά. — τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον. — οἶος· ἐνν. τέτυκται. — ἤρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω. — ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα. — ὦκα· ζ 289. — διελευθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτικῆ. — ἦσται· α 108. — ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52. — αὐγή· ζ 98. — ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα. — ἰδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι. — κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται. — ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῇ (τῇ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα. — τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποῖου καθήμενος. — οἰνονοποτάζω = πίνω κρασί. — ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος. — παραμείβομαι = προσπερνῶ. — βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. — νόστιμον ἦμαρ· α 9. — καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδηαι. — χαίρων = πρὸς χαρὰν σου. — εἰ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως. — φίλα φρονέω = διατίθεμαι εὐμενῶς. — ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ. — εὐκτίμενος = καλοκτισμένος (εὐ + κτίω = κτίζω).

γ) ἄλλος : Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἀλκινόοιο : Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψωδίαν η' (ἴδε περιλήψιν).

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαεινὸς = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289. — τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω. — πλίσσομαι = βαδίζω. — μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα. — ἄμα = συγχρόνως. — ἐποίατο = ἔποιετο. — νόω = μὲ προσοχήν. — ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ. — ἡ ἰμάσθη = ἡ μάλιστα· ε 380. — κλυτός· α 30. — ἱρός = ἱερός. — ἵνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — αὐτίκατα ἔπειτα· ε 44. — ἀρῶμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι. — κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω. — αἰγίοχος· ε 103. — ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς. — νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγινεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὐρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. — πάρος = πρὶν, προηγουμένως. — ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221. — ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74. — φίλον ἢ δ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαιθείας. Ἦτοι νὰ μὲ κλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὐχομαι = προσεύχομαι. — ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον. — αἶδετο· ζ 66. — γάρ ρα = διότι φυσικά. — πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς (κασίγνητος· ζ 155). — ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς. — μενεαίνω· α 20. — 331 = α 21.

β) Προστ. ἀορ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκκλιν)

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας : Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαίακων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἢ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτελέσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· πρτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198. — ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ· συφορβός = χοιροβοσκός (σῦς + φέρβω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — ἔεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι. — οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν... — λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν. — σταθμός = ἡ στάνη τῶν χοίρων. — κίων· κίω· α 22. — ὑφορβός = χοιροβοσκός (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — σχεδόν· ε 228. — δέμας· ε 212. — ἦικτο = εἶχεν ἐξομοιωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ εἶοικα, εἶκτο καὶ ἦικτο). — ἀγλαδός = ἐξοχος, ὠραῖος. — ἔργα = ἐργόχειρα. — ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς - οἶδα. — κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου. — ἡ κλισίη =

ή καλύβη (κλίνω). — οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον. — ἐναργής = δρατός, ὀλοφάνερος (ἀργής - ἀργός = στιλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἀργυρός). — ὑλάοντο· ὑλάομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — κνυζηθμός = οὐρλιασμα. — ἐτέρωσε = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — φόβηθεν = ἔφυγαν τρομαχμένοι. — ἦλθεν· ὁ Ὀδυσ. — παρέκ τειχίον = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — πάροιθε = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. ἔπος = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — φάο = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψῃς. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα- τοῦ φημί. — ἐπίκευθε· κεύθω· ζ 303. — θάνατον καὶ κῆρας· ε 387. — ἀραρόντε· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — ἔρχησθον· τὸ ρ. ὅπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — δηρόν· ζ 220. — σφῶιν = ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — μεμαυῖα· μεμαῶς ε 375.

172 - 180. ἦ· π 154. — ἐπεμάσσατο· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — φᾶρος· ζ 214. — ἐυπλυνές = καλοπλυμένον. — δέμας· ε 212. — ὦφρელ· ὀφέλλω = αὐξάνω. — ἦβη = νεότης, ἀκμή. — ἄψ = πάλιν, ἐκ νέου. — γναθμός = σιαγών, παρειά. — τάνυσθεν = ἐτεντώθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτάς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — κυάνεος = βαθύς κυανοῦς, μαῦρος. — τὸ γένειον = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — ἔρξασα· ἔρδω· α 293. — πάλιν κίε = ἔφυγε. — ἦιεν· ἦει, εἶμι. — ἡ κλισίη· π. 159. — θαμβῶ τινα = μένω ἔκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — ταρβῶ = τρομάζω, φοβοῦμαι. — ἐτέρωσε = πρὸς ἄλλο μέρος. — βάλε ὄμματα = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — 180 = α 122.

181 - 185. νέον = μόλις πρὸ ὀλίγου. — ἦε πάροιθεν = ἦ πρὶν. — εἶματα· ζ 26. — ὁ χρώς· ζ 61. — ἦ μάλα = ἀναμφιβόλως. — ἴληθι = γενοῦ ἴλεως· προστ. ρήμ. ἴλημι ἢ ἰλήκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - ἴλεως). — δώομεν· ὑποστ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — κεχαρισμένα = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — ἱερά· α 61. — τετυγμένα = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ. — φεῖδομαι = προφυλάττω, προστατεύω.

β) Σχηματισμός τοῦ παρατ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύντονα : ἶεν.

— Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ.- : ἰδυῖα.

— Τὸ φημί εἰς τύπους μέσης φωνῆς : προστ. φάο, ἔφατο, φάσθε· ζ 200 κ. ᾶ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. σὺ : σφῶϊ, σφῶϊν.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. -θεν : τάνυσθεν.

γ) **κύνες τε ἴδον** : Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικὰ φαινόμενα. — **ἄλλοιός φάνης** : Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἡ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὡραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ χαρακτηριστικά, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικὴν ποίησιν. — **δῶρα χρύσεια τετυγμένα** : Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκεύη γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλείων ἐχρησιμοποιοεῖτο ἐν ἀφρονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχαίροντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

. 186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι· δοτ· ἤθικ**. = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε. — **εἶσκω· ζ 152**. — **στεναχίζω** = στενάζω. — **ἄλγεα· α 4**. — **βία** = ἀνθαιρεσία. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι. — **κύσε· κινέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· ζ 230**. — **ἦκε· ἦμι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμαῖζε** = κάτω, χάμα. — **πάρος· α 21**. — **ἦκε· ἀντικμ. δάκρον**. — **νωλεμές· ἐπίρρ.** = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ· ἀντιθ.** = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπίθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμα ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἔξαυτις** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις μὲ θέλγει = μὲ ἀπατά. — **οὐ πως ἂν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ᾧ αὐτοῦ νόω· ἐῶ αὐτοῦ** = μὲ τὸν ἰδικόν του νοῦν, μὲ τὴν ἰδικὴν του εὐφυΐαν. — **ᾧτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ῥηιδίως· ῥαδίως**. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του. — **θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181**. — **ἀεικὴς** = εὐτελής. — **ἔσσο· ὑπερσ. τοῦ ἔσσομαι** (ρίζ. ἐσ-ἔσσομαι).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε... ἀγάσθαι**· ἡ σειρά τῶν λέξ· οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάσθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἐόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ἔνδον ἐόντα** = διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πατρίδα του. — **περιώσιον** =

ὑπερβολικά (περιούσιον, περιῖ = πολὺ + εἰμί), εἰς τόσον βαθμόν. — ἀγάσθαι · ἀγαμαι = ἐκπλήττομαι. — τοι· σοι· συναπτ. πρὸς τὸ ἐλεύσεται. — ὄδ' ἐγὼ = ἐγὼ ἐδῶ. — τοιόσδε = μὲ αὐτὴν τὴν μορφήν, ὅπως μὲ βλέπεις. — ἀληθεῖς · ἀλάομαι· ε 377. — τόδε ἔργον = τοῦτο, δηλ. ἡ μεταμόρφωσίς μου εἶναι ἔργον. — ἀγελείη = ἡ δίδουσα λάφυρα (ἄγω + λείη). Ἐπίθ. τῆς Ἀθηναῖς. — πτωχός = ἐπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω). — ἐναλίγκιος · ἀλίγκιος = ὅμοιος. — περιῖ χροῖ· π 182. — ῥηίδιον· ῥάδιον. — κυδῆναι· κυδαίνω = δοξάζω, ἐξυψώνω. — βροτός· μετὰ τοῦ θνητός = ἄνθρωπος. — κακῶσαι· κακῶ = βλάπτω, ἐξευτελιζῶ.

213 - 224. ὡς ἄρα φωνήσας = ἀκολούθως, ἀφοῦ εἶπεν... — ἀμφιχυθεῖς · ἀμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — λείβω· ε 84. — ἡμερος = πάθος (ἡμείρομαι· α 59). — ὑπὸ ὤρτο = προσελήθη ἐνδομύχως (ρ. ὄρτομαι). — γόος = θρήνος. — λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. — ἀδινώτερον = περισσότερον, μὲ θρήνον διαρκέστερον (ἀδινός· α 92). — οἰωνοί· α 202. — φήνη = εἶδος ἀετοῦ. — αἰγυπιός = γυψ (αἶξ + γύψ, διότι οἱ γυψες ἀρπάζουν αἶγας). — οἴσι· ἡ δτι. εἶναι κτητ. καὶ ἦθ. = τῶν ὁποίων τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — ἐξείλοντο· ἐξαιροῦμαι = ἀφαιρῶ, ἀρπάζω. — πάρος· α 21. — πετεηνά = ἰκανά νά πετοῦν. — ὡς ἄρα = ἔτσι λοιπόν. — ἐλεεινὸν δάκρυον· περιληπτ. = δάκρυα προκαλοῦντα τὸν οἶκτον. — εἶβω· λείβω. — καὶ νυ κ' ὄδυρομένοισιν ἔδω = καὶ ἔτσι θά ἔδυνεν. — ὄδυρομένοισι· ἐνν. αὐτοῖς = ἐνῶ αὐτοὶ ἔκλαιον. — αἶψα = αἴφνης. — 223 - 224 = α 172 - 173.

β) ω ἀντὶ ου : περιούσιον (περιούσιον).

— "Ἐτερος τύπος τοῦ ὀνόμ. Ἀθήνη : Ἀθηναίη.

γ) ὄδ' αὐτὸς τοιόσδε : Ὁ Τηλεμάχος δὲν ἐγνώριζε τὴν μορφήν τοῦ πατρὸς του καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ὀδυσ. λέγει πρὸς αὐτόν : ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσ. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ μορφή μου. — Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔξετο : Μὲ δραματικὴν τέχνην ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸν Ὀδυσσεά νά λυγίξῃ ἀπὸ τὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του. Ὁ ἐναγκαλισμὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὰ δάκρυα τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποτελοῦν ἐπίσης θαυμαστὴν παρένθεσιν εἰς τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ἦτο φυσικὸν νά διακοπῇ. — ἀδινώτερον ἢ οἰωνοί : Ὁ θρήνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, εἶναι τόσον ἐπίμονος καὶ γοερός, ὥστε νά

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συγκρίσις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται τὴν παρομοίωσιν αὐτήν.

225 - 265

α) 225 - 239. — τοιγάρ = βεβαίως. — τοι· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — ναυσικλυτός· ναυσικλειτός· ζ 22. — καί με εὐδοντα ... Ἰθάκην· σειρ. λέξ. : καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θεῶν ἐπὶ πόντον. — εὐδω = κοιμῶμαι. — κάτθεσαν = ἀπεβίβασαν. — ἔπορον· ε 372. — ἄλις = ἀρκετά. — 231 = ε 38. — τὸ σπήος = σπέος· α 15. — ἰότης = θέλησις. — κέονται = κεῖνται. — ὑποθημοσύνη = συμβουλή, ὑπόδειξις (ὑποτίθημι). — βουλεύω = συσκέπτομαι. — καταλέγω = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — θυμός ἀμύμων = εὐγενῆς καρδιά. — μερμηρίζας = ζ 141. — φράσσομαί κεν = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — ἦ-ἦ = ἐάν - ἦ. — νῶϊ = ἡμεῖς οἱ δύο. — δυνησόμεθά κεν = θὰ δυνηθῶμεν. — ἀντιφέρομαι = ἀντιμετροῦμαι. — μούνω· μόνω. — ἄνευθε = ἄνευ. — δίζημαι· α 261.

240 - 257. — ἦ τοι = ἀληθῶς, πράγματι. — αἰχμητής = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητής. — ἐπίφρων = συνετός, φρόνιμος. — χεῖρας-βουλήν· αἰτιατικὰ τοῦ κατὰ τι. — ἡ ἄγη = θαυμασμός. — οὐδέ κεν εἶη = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — ἴφθιμος = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — ἀτρεκές = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμὸν. — οὔτε δὺ' οἶαι = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — τάχα = ἀμέσως. — εἴσομαι· μέλλ. τοῦ οἶδα. — κοῦρος = νέος· — κεκριμένος = ἐκλεκτός· ρ. κρῖνω = χωρίζω, ἐκλέγω. — δρηστήρ = ὑπῆρέτης (ρ. δρῶ). — πίσυρες· ε 70. — φῶς· α 324. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄριστοι = εὐγενεῖς. — ἅμα = μαζί. — δοῖω = δύο. — δαήμων = εἰδικός. — δαιτροσύνη = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχίζειν τὸ κρέας (δαιτρός· α 141). — εἰ ἀντήσομεν τῶν = ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς. — μῆ· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου δέδοικα. — πολὺπικρα καὶ αἰνὰ = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — ἀποτίσειαι· ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — βία = βιαιοπραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — ἀμύντωρ = βοηθός. — φράζευ· φράζομαι = συλλογίζομαι. — ὃ κέν τις ἀμύνη· ὅστις ἂν = ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — πρόφρωνι θυμῶ = μὲ προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**· ρ. *συντίθημι* = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-κέσει**· *ἀρκῶ* = βοηθῶ. — **ἐσθλῶ τούτω ἐπαμύντορε**· ὀνομαστ. δυϊκ. — **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὑψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά. — **καθημένω περ** = μολονότι κάθηνται. — **ὦ** = οἱ ὁποῖοι, δηλ. οἱ δύο ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**· μετὰ δτικ. = κυβερνῶσι.

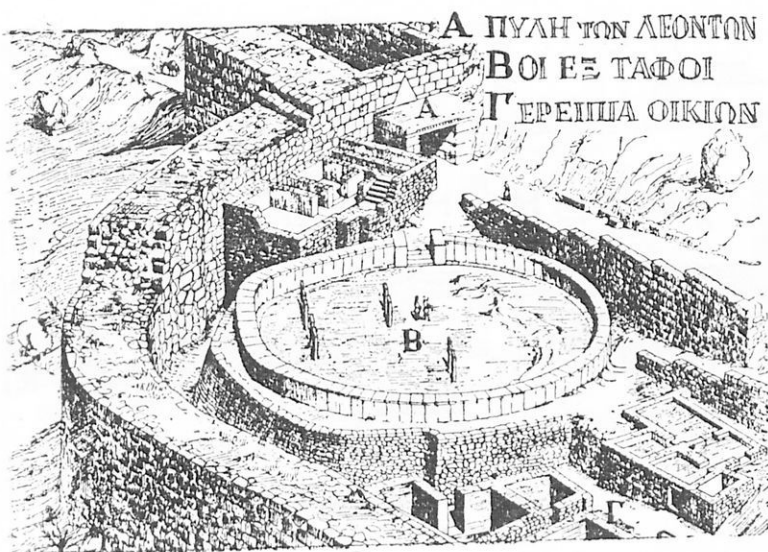
β) Ἐπικός τύπος τοῦ *κεῖμαι* εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

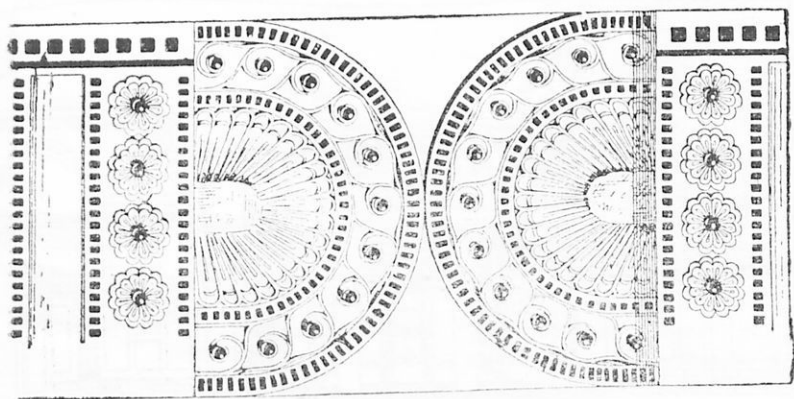
— Γ' πληθ. τοῦ εἶμι : **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὀμηρον τύπος ἰδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμητής ». — **ἔξ δὲ δρηστῆρες...** : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζὶ καὶ τὴν ἀκλουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἢ βεβαίως τῶν Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, θὰ βοηθήσουν τούς ἐκδικητάς, προεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

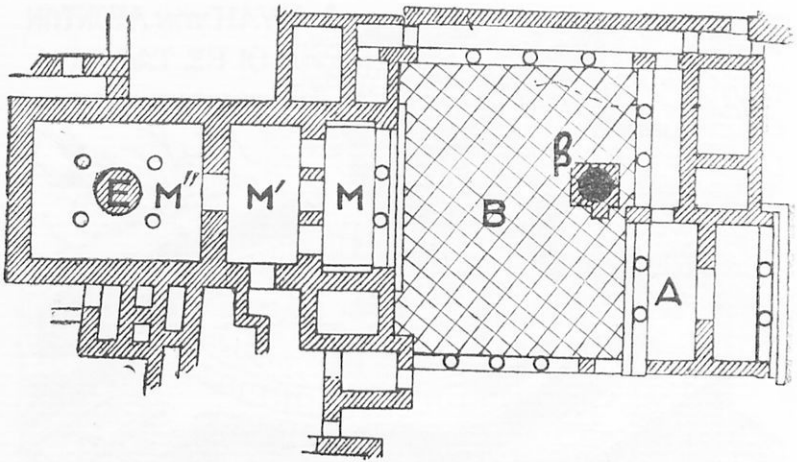

Είχ. 1. 'Ο κυκλικός περιβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηναίων, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων ('Αναπαράστασις)

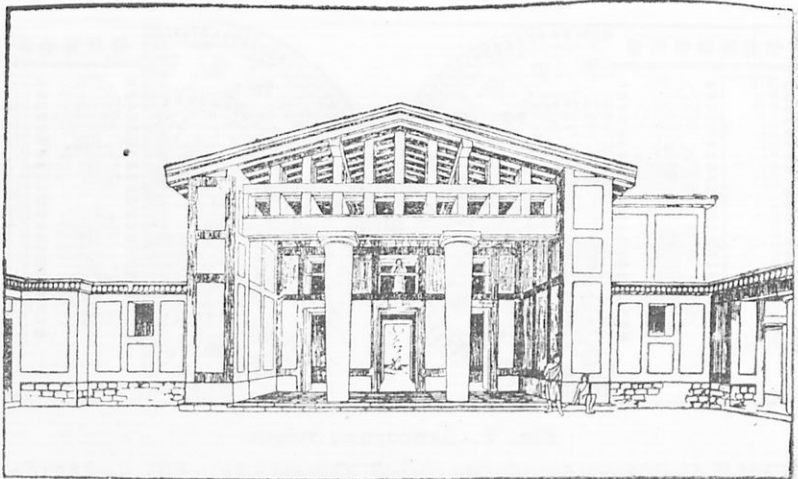
Είχ. 2. Διακόσμησις τοίχων.

Πλάξ ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὀμηρον « θριγκὸν κυάνοιο » καὶ εὐρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τίρυνθι μεγάρου.

Εικ. 3. Σχέδιον μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον. E. Ἐσχάρη.

Εικ. 4. Ἐξωτερικὸν μεγάρου (ἀναπαράστασις).

Εἰκ. 5. Παιγνίδιον πε-σσων.
(Ἐναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

Εἰκ. 6. Μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα.

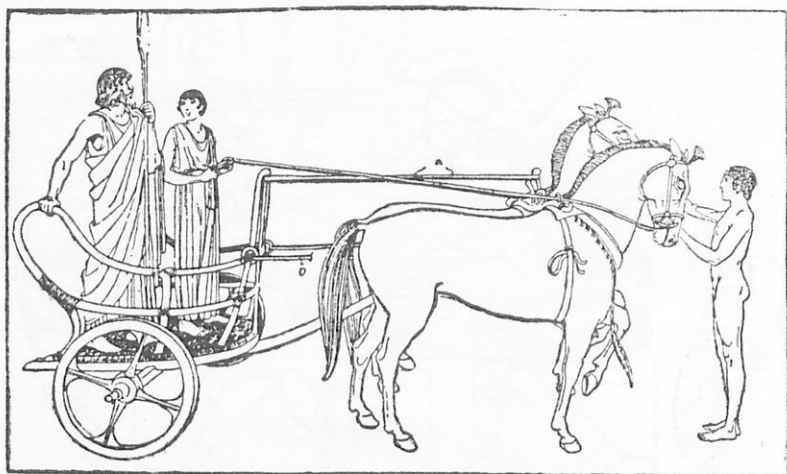
A. Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.

B. Μυκηναϊκὴ πρόχους.

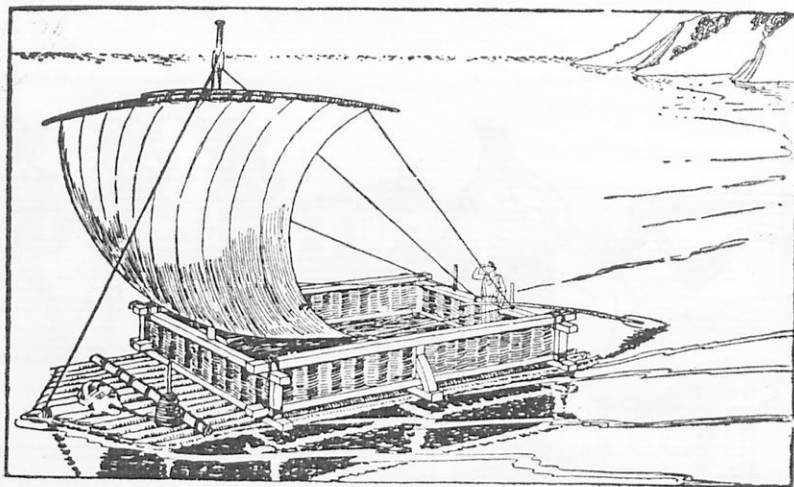

Εἰκ. 7. Ἄχαιοι πολεμισταὶ φέροντες πῆληκα μετὰ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κῆτῶθεν τοῦ ὀπίσθου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

Ἐκ πηλίνου ἀγγείου (ἐκ Μυκηνῶν)

Εἰκ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις).

Εἰκ. 9. Ἡ σχεδιά τοῦ Ὀδυσσεῶς.
(Ἄναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234-261)

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐπίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Ζ', 1959 (VII) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 10.000 — ΣΥΜΒΑΣΙΣ 958 /30-5-59

Ἐκτύπωσις — Βιβλιοδεσία Ἀφῶν F. ΡΟΛΗ — Κεραμεικῶ 40

0020556705

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

